

GENÇLERİN GÖZÜNDEN KENTSEL YAŞAM ÇEVRELERİNDE YEŞİL ALANLAR VE FİZİKSEL AKTİVİTE OLANAKLARI

Gençlerin Gözünden Kentsel Yaşam Çevrelerinde Yeşil Alanlar ve Fiziksel Aktivite Olanakları

Araştırmacılar ve Yazarlar

Prof. Dr. L. Hilal Özcebe

Prof. Dr. Sarp Üner

Doç. Dr. Nazan Yardım

Dr. Gökçe Uğurlu

Araştırmaya Katkısı Olan Araştırmacılar

Prof. Dr. Burcu H. Özöduru

Doç. Dr. Zeynep Aslı Gürel

Doç. Dr. Özge Karadağ

ISBN: 978-605-68577-1-3

Bu araştırma, TÜBİTAK 1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında yürütülmekte olan 218K371 numaralı "Yaşam Çevrelerinin, Sağlık Göstergeleri ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlıklı Kentler için Toplum Katılımlı Bir Model Önerisi" projesi kapsamında yürütülmüştür.

Önsöz

Toplumların sosyal ve ekonomik gelişmelerinin sağlanmasında, bireylerin sağlıklı olması önemlidir. Bireyler, sağlıklı olmak için gereksinimlerinin farkına varabilmeli ve gereksinimlerini tanımlayabilmelidir; bireylerin sağlıklı yaşam davranışlarını kazanabilmesi ve bu davranışları uygulayabilmesinde olumlu ve destekleyici bir çevrenin önemi ortaya çıkmaktadır. Nüfusun önemli bir bölümünün yaşadığı kentlerde, kentsel yaşam alanlarının sağlıklı ve güvenli yaşamı desteklemesi ve sürdürülebilir olması beklenmektedir. Sağlıklı, yeterli, dengeli beslenme, fiziksel aktivite, ruhsal ve sosyal sağlığı koruyacak ve geliştirecek bir kent yaşamının hedeflenmesi gerekmektedir.

Ergenlik yaşlarında sağlıklı yaşam davranışlarının kazanılması önemlidir. Kentsel yaşam alanları, ergenlerin sağlık ve iyilik halini etkilemesinin yanı sıra büyüme ve gelişme süreçlerini etkilemektedir. Büyümenin yanı sıra vücut yapısının sağlıklı olması ve ruhsal sağlığın korunması ve gelişmesi açısından ergenler için sağlıklı yaşam biçimi davranışlarından biri olan düzenli fiziksel aktivite büyük önem taşımaktadır. Fiziksel aktivitenin bireyin sağlıklı olma çıktısının yanında toplumsal düzeyde olumlu ekonomik ve sosyal etkileri bulunmaktadır. Ayrıca ergenlik ve gençlik dönemlerinde yapılan fiziksel aktivitenin erişkin dönem sağlık durumuna da olumlu katkısı bulunmaktadır.

Kentlerde yeşil alan varlığıyla kentlilerin sağlığı arasındaki olumlu ilişkiyi gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır. Kentsel alanda yeşil alan ve parkların oluşturulmasında tüm kesimlere hitap edilmesi amaçlanmaktadır. Kamusal alanların tasarımı ve kullanımı sırasında kolaylaştırıcılara ve engellere ilişkin toplum katılımının sağlanması çevresel olanakların geliştirilmesi için önemlidir. Toplumun dinamik katmanlarından olan gençlerin katılımlarının sağlanması, kamusal alanların geliştirilmesine olan katkısının yanı sıra gençlerin sosyal gelişmelerine de katkı sunacaktır.

Bu araştırma, TÜBİTAK 1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında yürütülmekte olan 218K371 numaralı “Yaşam Çevrelerinin, Sağlık Göstergeleri ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlıklı Kentler için Toplum Katımlı Bir Model Önerisi” projesi kapsamında yapılmıştır. Bu çalışmada, toplumun en dinamik yaş gruplarından birisi olan gençlerin kentsel yaşam çevrelerinde fiziksel aktivite olanakları ve engelleyicilerini kendi gözlemlerinden niteliksel araştırma teknikleri kullanılarak öğrenilmesi amaçlanmıştır. Ankara'nın farklı mahallelerinde yaşayan gençler araştırmaya katılmışlardır. Gençler kendi bakış açılarıyla fiziksel aktivite olanaklarını ve yaşam alanlarını, olumlu ve olumsuz yönleriyle fotoğraflamışlardır; bu fotoğrafları neden çektiklerini bize aktarmışlardır.

Gençlerin bizlere aktardığı fotoğraflardan bazılarını bu kitapta sizlerle paylaşarak, yerel yönetimlere gençlerin mesajlarını vermeyi amaçladık. Kentsel yaşam alanlarının ve fiziksel aktivite olanaklarının, gençlerin bakış açısıyla değerlendirilmesi onların bakış açısını öğrenmemizi sağlayacaktır. Gençlerin katılımıyla, onların bakış açısıyla yapılandırılacak olan kentsel yaşam alanlarının yaşam tarzını olumlu olarak etkileyeceği görüşündeyiz.

Bu çalışmaya emek veren tüm genç katılımcılarımıza zamanları ve emekleri için çok teşekkür ederiz.

Proje ekibi adına

Prof. Dr. L. Hilal Özcebe

İçindekiler

1.Giriş	1
2.Yöntem	5
3.Bulgular	7
3.1.Parkların Kullanımı	7
3.1.1.Fiziksel Aktivite Olanakları	7
3.1.2. Park Konforu	28
3.1.3. Peyzaj Öğeleri	38
3.1.4.Park Donatıları	45
3.2.Park Dışı Yaşam Alanlarının Kullanımı	55
3.2.1. Fiziksel Aktivite Olanaklarının Değerlendirilmesi	55
3.2.1.1.Spor Olanakları	55
3.2.1.2.Bisiklet Sürme Olanakları	70
3.2.1.3.Yürüyüş Olanakları ve Yürünebilirlik Boyutu	74
3.2.2.Sosyal Etkileşim Boyutu	107
3.2.3.Güvenlik ve Sağlık Boyutu	109
3.3.Gençlerin Gözünden Çözüm Önerileri	128
4.Sonuç ve Öneriler	134
5.Kaynaklar	137
6.Ekler	140
Ek 1: Katılımcı Listesi	140

1. Giriş

Dünya Sağlık Örgütü 1946 yılında sağlığı “sadece hastalık ya da sakatlık olmayışı değil, fiziksel, sosyal ve ruhsal yönden tam bir iyilik hali” olarak tanımlamıştır (1). Hastalıkların temelinde kişiye bağlı özellikler ile çevresel nedenler yer almaktadır. Çevre; hastalıklar için zemin hazırlayan, doğrudan hastalık nedeni olabilen, bazı hastalıkların gidişini ve sonucunu etkileyen, bazı hastalıkların yayılmasını kolaylaştıran bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş yaşamda sık rastlanan stres vb. durumların dahil olduğu psikolojik etkenler, sosyokültürel ve ekonomik etkenler de çevresel etkenler arasında sayılmaktadır. İnsan çevresiyle etkileşim halindedir, çevresinden soyutlanamaz. Bu nedenle sağlıklı olmada ve hastalıklardan korunmada çevrenin çok önemli bir yeri bulunmaktadır (2, 3).

Toplumların sosyal ve ekonomik gelişmelerinin sağlanmasında, bireylerin sağlıklı yaşam davranışları bilgisine ve sağlıklı yaşam tarzına sahip olması istenmektedir. Bu amaca, sağlığın geliştirilmesi ve korunması uygulamalarıyla ulaşılabilir. Uluslararası kuruluşlar tarafından toplumun sağlığının korunması ve geliştirilmesi, sağlık hizmetlerinin planlanması ve sunumuna ilişkin hedeflerin yer aldığı deklarasyonlar yayınlanmaktadır. DSÖ tarafından 1978 yılında yayınlanan Temel Sağlık Hizmetleri Deklarasyonu’nda, öncelikle “sağlığın temel bir insan hakkı” olduğu vurgulanmaktadır. Bu dokümanda, kişilerin sağlıklı olmasının yalnızca sağlık sektörünün hizmetleriyle sağlanamayacağı, sosyal ve ekonomik sektörlerin çabalarıyla gerçekleştirilebileceği şu şekilde ifade edilmektedir: *“Sağlık hizmetleri yalnızca “sağlık sektörü” tarafından verilemeyecek kadar geniş boyutludur. Hizmet sunumunda sağlık, eğitim, tarım, içişleri, diyanet işleri, yerel yönetimler, finans kuruluşları, ulaştırma, sanayi gibi sektörlerin eşgüdümünü ve iş birliğini sağlayıcı mekanizmalar oluşturulmalıdır. Bu gereklilik, rehabilitasyon hizmetleri için de geçerli, hatta bazı durumlarda daha belirgindir. Örneğin; uygun konut mimarisi ve engellilerin faydalanabileceği toplu taşıma araçları topluma yeniden kazandırma için çok önemlidir.”* (4)

TSH Deklarasyonu’na dayalı olarak geliştirilen “Herkes İçin Sağlık” hedef paketinde, sağlığın geliştirilmesi kavramına ilişkin maddeler yer almaktadır. Sağlığın geliştirilmesi kavramı somut olarak ilk defa Ottawa’da 1986 yılında sağlığı geliştirme konusunda uluslararası bir konferansta tanımlanmıştır. Sağlığın geliştirilmesi, kişilerin kendi sağlıkları üzerinde kontrollerini artırmayı ve sağlıklarını geliştirmelerini olanaklı kılan bir süreçtir. Bir birey ya da grup fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam iyilik haline ulaşabilmek için; isteklerini tanımlayabilmeli ve farkına varabilmeli, ihtiyaçlarını giderebilmeli, çevre ile değişebilmeli ya da onunla başa çıkabilmelidir (5). Sağlığın geliştirilmesi yaklaşımında olumlu davranışlar geliştirme kapsamında yeterli dengeli beslenme, fiziksel olarak aktif olma, yeterli uyku, dinlenme ve ruhsal iyilik halini korumaya ilişkin becerilere sahip olma yer almaktadır; bunun yanı sıra bağımlılıklardan korunma, güvenli yaşam gibi risklerden korunmaya ilişkin davranışlar da geliştirilmelidir. Bu davranışların kazanılması için, bireylerin olumlu ve destekleyici bir çevre içinde yaşamasına ilişkin gereksinim ve taleplerinin karşılanması gerekmektedir. Bu durumda

kentleşme, sağlığı önemli derecede etkileyen yaşam çevresi alanını oluşturmaktadır. Kentsel alanda yaşayan kişiler için, sağlıklı ve güvenli çevrenin yaratılması ve sürdürülmesi insanların sağlıklı olmasını ve iyilik halini sağlayacaktır. Sağlıklı, yeterli, dengeli beslenme, fiziksel aktivite, ruhsal ve sosyal sağlığı koruyacak, geliştirecek bir kent yaşamının hedeflenmesi gerekmektedir (1).

Dünya Sağlık Örgütü, sağlığın geliştirilmesi bakış açısıyla 1987 yılında Sağlıklı Kentler Projesi'ni başlatmıştır; bu proje kapsamında kentlerin yaşanabilir ve sağlıklı alanlar olması yaklaşımın tanıtılması ve uygulanmasıyla ilişkin müdahaleler tanımlanmaktadır. Bu proje, kalkınmaya insan odaklı bir yaklaşım getirmenin yanı sıra, bilgi paylaşımını, katılımı, kapsayıcılığı ve entegrasyonu sağlayan bir sistemin uygulamaya geçmesini amaçlamaktadır. Toplumun gereksinimlerini ve refahını önceleyen, sosyal ilerleme ve kalkınma odaklı, sağlıklı bir çevrede insanı önceleyen kentsel gelişim ve planlamanın yapılmasının hedeflenmesi önerilmektedir (6). Yaşam alanları kapsamında olan konutlar, ulaşım, sanitasyon, temiz su sağlanması, katı atık yönetimi, hava kalitesi, su ve toprak kirliliği, ısınma şekli, kentlilerin sağlığını belirleyen temel faktörler olarak tanımlanmaktadır. Tüm bu faktörler kentte yaşayan kişilerin sağlık durumlarını etkilediği kadar yaşam tarzını da etkilemektedir. Sağlıklı kentler yaklaşımında nüfusun demografik yapısının değişimi, çevre, sosyal ve politik değişimlerin insan yaşamı ve sağlığını etkilemesine bağlı olarak yeni öncelikler tanımlanmaktadır. DSÖ Avrupa Bölgesi Sağlıklı Kentler Projesinin 2019-2024 dönemi kapsamında önceliklendirilen konular arasında bulaşıcı olmayan hastalıklar yer almaktadır. Bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesinde özellikle dengeli ve yeterli beslenme, fiziksel aktivite, ruhsal sağlığın korunması ve bağımlılıklardan korunma yer almaktadır. Fiziksel inaktivite dünyada bulaşıcı olmayan hastalıkların artışının beş temel sebebinden biri olarak tanımlanmaktadır. DSÖ 2030 yılına kadar fiziksel inaktivite düzeyini %15 azaltmayı hedeflemiştir ve bunun için çalışmalarını sürdürmektedir (7). Fiziksel aktivite, toplumun sağlık düzeyinin geliştirilmesi ve bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesi için önemli bir gerekliliktir. Dünya nüfusunun günümüzde %55'inden fazlası kentsel alanlarda yaşamaktadır ve bu yüzden 2050 yılında %68'e çıkması beklenmektedir (8). Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 2015-2030 kapsamında kentlerin gelişimi ve sağlık arasındaki etkileşim çok net bir şekilde tanımlanmış olup, Sağlıklı bireyler (Hedef 3) ve Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar (Hedef 11) kapsamında öncelikler belirlenmiştir. Kentsel tasarımların ve kent yaşam döngüsünün sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının desteklenmesine yönelik ve sürdürülebilir bir şekilde yapılandırılmasını gerektirmektedir (9, 10).

Yaşamın en önemli dönemlerinden biri olan ergenlik, çocukluktan erişkin yaşama geçiş dönemi olup bu dönemde fiziksel ve cinsel büyümenin ve gelişmenin yanı sıra psikososyal gelişim süreci de yaşanmaktadır. Ergenlik yaşlarında sağlıklı yaşam davranışlarının kazanılması önemlidir. Kentsel yaşam alanları, ergenlerin sağlık ve iyilik halini etkilemesinin yanı sıra büyüme ve gelişme süreçlerini etkilemektedir (11). Ergenlerin büyümesini ve gelişmesini

etkileyecek olan gelişim basamaklarında sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite olanakları içinde yaşayarak olumlu davranış geliştirmeleri sağlanmalıdır (12, 13). Büyümenin yanı sıra vücut yapısının sağlıklı olması ve ruhsal sağlığın korunması ve gelişmesi açısından ergenler için sağlıklı yaşam biçimi davranışlarından biri olan düzenli fiziksel aktivite büyük önem taşımaktadır (13). Fiziksel aktivitenin bireyin sağlıklı olma çıktısının yanı sıra toplumsal düzeyde olumlu ekonomik ve sosyal etkileri bulunmaktadır. Ayrıca ergenlik ve gençlik dönemlerinde yapılan fiziksel aktivitenin erişkin dönem sağlık durumuna da olumlu katkısı bulunmaktadır. Ancak gerek teknolojinin gelişmesi gerek yaşam tarzının değişmesi nedeniyle ergen ve gençlerde fiziksel aktivite düzeyinin azaldığına ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (14-17). DSÖ dünya genelinde gençlerin %81'inin yeterli düzeyde fiziksel aktivite yapmadığını belirtmektedir (18). T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından 2011 yılında yürütülen Kronik Hastalıklar Risk Faktörleri Araştırması'na göre Türkiye genelinde kadınların %87'si, erkeklerin ise %77'si yeterli düzeyde fiziksel aktivite yapmamaktadırlar (19). Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması'na (2010) göre 6-11 yaş grubu çocukların %58,4'ü düzenli olarak egzersiz yapmamaktadır, 12-14 yaş arası ergenlerin %56,2'si ve 15-18 yaş arası ergenlerin %57,8'i fiziksel olarak yeterince aktif değildirler (20). Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması'na (2019) göre Dünya Sağlık Örgütü tarafından önerilen fiziksel aktivite düzeyini karşılayamama; 15-17 yaş grubunda kadınlarda %42,3, erkeklerde %16,6 ve toplamda %28,2'dir. Yaş yükseldikçe önerileri karşılayamama yüzdesi de artmaktadır (21).

Kentlerde yeşil alan varlığıyla kentlilerin sağlığı arasındaki ilişkiyi irdeleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Reyes-Rivenos ve arkadaşları, kentsel yeşil alan ve kentlilerin iyilik halini inceledikleri sistematik derleme araştırmalarında bu alanda yapılmış 153 çalışmayı incelemişlerdir. Kentsel yeşil alanın özelliklerine göre (yapısal, biyolojik çeşitlilik, doğallık gibi) iyilik halinin (sağlık, güvenlik, olumlu sosyal ilişkiler ve yaşamla ilgili karar verme özgürlüğü) ilişkisinin incelendiği bu derlemede; yeşil alanların sayısı ve bitki örtüsü alanının başta sağlık olmak üzere her yönden insan refahını yükselttiği sonucuna varılmıştır. Yeşil alanların biyolojik çeşitliliği ve doğal yapısı, sağlığı özellikle ruh sağlığı ve sosyal ilişkileri geliştirerek iyilik halinin yükselmesiyle ilişkili bulunmuştur (22). Poulain ve arkadaşlarının 2018-2019 yılları arasında Almanya'da gerçekleştirdikleri çalışmada, kentsel yaşam alanlarında yeşil alanın yetersiz olmasının, fiziksel aktivite düzeyinde azalmanın yanı sıra fazla kiloluluk, ruh sağlığı problemleri gibi farklı boyutlarda sağlık sorunlarının ortaya çıkmasında etkisi olduğu belirtilmiştir (11). Ye ve arkadaşlarının 28 farklı ülkeden yayınlanan 140 makaleyi inceledikleri sistematik derleme çalışmasında, yeşil alanın çocukluk çağı obezitesi/fazla kiloluluk ve ruh sağlığı açısından koruyucu olduğu, çocukların dolaşım sistemi ve solunum sistemi sağlığı üzerine faydaları olduğu ve çocuklarda miyopluk sıklığını azalttığı vurgulanmıştır (23).

Yeşil alan kapsamında konfor, peyzaj ve donatı kapsamında önemli bir yeri olan ağaçlık alanlar ile sağlık arasındaki ilişkiye yönelik de yapılan pek çok araştırma bulunmaktadır. Wolf ve arkadaşları, 201 araştırma inceledikleri sistematik derlemelerinde ağaçlık alanların

hava kirliliği ve solunum sistemi hastalıklarının azalmasına; ağaç polenleriyle alerjik yakınmaların artmasına, ultraviyole ışınların daha az alınmasına etkisi olduğunu; ısıya bağlı hastalık nedenlerinin azaltılmasını, suçların azalmasıyla da ilişkisi olduğunu gösteren çalışmalar olduğunu belirtmektedirler. Sağlık boyutunda ise bilişsel ve dikkat üzerinde olan olumlu etkisi, ruhsal sağlığı iyileştirmesi, psikososyal stresin azaltılması, bulaşıcı olmayan hastalıkların tedavisiyle olan olumlu ilişkisini gösteren sonuçları özetlemişlerdir. Ayrıca, ağaçlık alanların yürüyüş yapma ve bisiklete binme gibi fiziksel aktivite davranışlarını olumlu yönde geliştirdiğine ilişkin araştırma sonuçları da bulunmaktadır. Bu alanlardaki güvenlik ve yürünebilirlik sorunlarının yanı sıra kültürel normların fiziksel aktiviteyi sınırladığını gösteren bulgular da vurgulanmaktadır (24).

Watson ve arkadaşları yaptıkları çalışmalarında; ergenler, kentlerde fiziksel aktivite düzeyini artırmak için güvenli yürüyüş yolları olmasının, parkların ve rekreasyon alanlarının yerleşim yerine yakın mesafelerde olmasının önemini belirtmişlerdir (25). Zhang ve arkadaşlarının Çin’de yaptıkları çalışmada, yapılı çevrenin fiziksel aktivite düzeyini etkileyen boyutlarının ele alınması gerektiği ve insanların yapılı çevre algısının önemli olduğu belirtilmiştir (26). Kentsel tasarım ve planlama, insanların fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerinde büyük etkileri olan sağlıklı beslenmeyi ve aktif yaşam tarzlarını sınırlayarak veya bunlara erişimi kolaylaştırarak halk sağlığını ve insan davranışını etkilemektedir (27). Sallis ve arkadaşlarının 14 şehirde yürüttükleri kesitsel çalışmada, kentsel çevre tasarımının, fiziksel aktivite düzeyini önemli ölçüde katkı sağlama potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. Tüm bu bulgular; küresel fiziksel inaktivitenin olumsuz sağlık sonuçlarını azaltma çabalarında kentsel planlama, park ve ulaşım sektörlerini kullanmanın önemini göstermektedir. Ayrıca, arazi kullanım çeşitliliğinin olması ve yürüme mesafesinde erişilebilen birçok aktivite olanağının olması fiziksel aktiviteyi artırmaktadır (28).

Toplumun her kesiminin kentsel yapıyla olan uyumu ve beklentisi farklılaşmaktadır. Kentsel alanda yeşil alan ve parkların oluşturulmasında tüm kesimlere hitap etmek amaçlanmaktadır. Kamusal alanların tasarımı ve kullanımı sırasında kolaylaştırıcılara ve engellere ilişkin toplum katılımının sağlanması çevresel olanakların geliştirilmesi için önemlidir. Toplumun dinamik katmanlarından olan gençlerin katılımlarının sağlanması, kamusal alanların geliştirilmesine olan katkısının yanı sıra gençlerin sosyal gelişimlerine de katkı sunacaktır. Gençlerin gelişimi ile ilgili yapılan pek çok çalışmanın gençler yerine ebeveynler, öğretmenler, genç insanların hayatında yeri olan başka profesyoneller ile görüşmelerle yapıldığı bilinmektedir. Buna karşılık, gençlerin toplumsal olaylarda görüşlerini almak ve onları bu çalışmaların, yapılacak uygulamaların bir parçası haline getirmek çok önemlidir (12).

Bu çalışmada, toplumun en dinamik yaş gruplarından birisi olan gençlerin kentsel yaşam çevrelerinde fiziksel aktivite olanaklarını ve engelleyicilerini kendi gözlemlerinden niteliksel araştırma teknikleri kullanılarak öğrenilmesi amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışma, niteliksel bir yöntem olan fotoses/fotoyürüyüş tekniği kullanılan tanımlayıcı bir araştırmadır.

Fotoses yönteminde, katılımcıların araştırma kapsamında belirlenen amaçlar çerçevesinde olayları fotoğraflayarak yorumlamaları istenmektedir (29). Toplumda ya da çevrede olan olayları, bireyler kendi bakış açılarıyla yorumlayarak görselleştirmektedirler. Bu araştırma yöntemi, özellikle sağlıklı olma ve sağlığın geliştirilmesine ilişkin araştırma sorularının yanıtlanmasında kullanılan güçlü bir niteliksel araştırma tekniğidir (30). Fotoses araştırmalarında, katılımcıların gündeme getirdiği fotoğraflar ve yorumlarla, niceliksel araştırma yöntemlerinde ulaşılamayan analitik bakış açısına ulaşılmaktadır. Katılımcı bir araştırma yöntem olan fotoses araştırmaları, gençlere yönelik hizmet alanlarında da sıklıkla kullanılmaktadır. Katılımcıların yaşam alanlarındaki deneyimlerinin paylaşımı da verinin derinliğini artırmaktadır (31). Sağlık alanında pek çok sorunun yanıtlanmasında kullanılan bu teknik, farklı alanlarda da kullanılmaktadır (32, 33). Son yıllarda gündeme gelen çevrimiçi fotoses uygulamalarının; dünyanın dört bir yanından insanları tek bir projede buluşturması, grup tartışmaları sırasında fotoğraf paylaşma kolaylığı, sohbetten toplanabilecek veri zenginliği gibi çeşitli avantajları bulunmaktadır (34). Fotoyürüyüş yöntemi ise yaşanan yerleri kamera ile keşfetmek olarak tanımlanabilecek görsel bir tekniktir (29).

Fotoses/fotoyürüyüş yöntemi kullanılarak yapılan bu niteliksel çalışma, Ankara ilinde farklı mahallelerde yaşayan, farklı yaşlarda olan ve farklı okullarda okuyan 19 genç ile 23 Mayıs-10 Ağustos 2021 tarihleri arasında yürütülmüştür. Gençlere, araştırmacıların farklı mahallelerden tanıdıkları aracılığıyla duyuru yapılarak ulaşılmıştır. Katılımcılar 15-27 yaş aralığındadır; katılımcılardan 4'ü erkek, 15'i kadındır. Araştırma sırasında 19 genç ile beş grup halinde çalışma yürütülmüştür. Her grup ile yapılan ilk görüşmede araştırmacılar gençlere kendilerini tanıtmış, araştırmanın amacını ve yöntemini anlatmışlardır. Gençlerin uygulayacakları yöntem ayrıntılarıyla anlatılmış, gençlere fotoğraf çekimi sırasında uyulması gereken kurallar ve etik konularla ilgili detaylı bilgi verilmiştir.

İlk toplantıda gençlerin 10 gün içinde kendi yaşam alanlarında fiziksel aktivite olanaklarını, hareketli yaşam açısından karşılaştıkları engelleri, kolaylaştırıcıları fotoğraflamaları ve çektikleri fotoğraflarla ilgili bu fotoğrafı neden çektiğine dair öyküler yazmaları istenmiştir.

Bu toplantıda gençlerin tüm fotoğraf çekimleri ve öykülerini aktarmaları sağlanmış; fotoğraflar üzerinde görüşler alınmıştır. Bu araştırma kapsamında Ankara kentinde yapılan toplam 334 fotoğraf çekimi incelenmiştir. Pandemi nedeniyle tüm görüşmeler gençlerinde onayı alınarak çevrimiçi toplantı platformunda gerçekleştirilmiştir; tüm görüşmelerin video kayıtları alınmıştır. Ayrıca, gençler fotoğrafladıkları görüntüleri araştırmacılar tarafından

oluşturulan ortak çevrimiçi platforma da yüklemişlerdir. Arařtırmacılarđan fotoğraflanan görüntülerin projede kullanılmasına ilişkin izinler alınmıştır.

Beş grup halinde yapılan toplantı kayıtların transkriptleri çıkarılmış ve transkriptleri ayrı olarak okuyan iki araştırmacı tarafından ortak görüş ile kodlama yönergesi oluşturulmuştur. Bir araştırmacı tarafından Excel programı kullanılarak belirlenen kodlar üzerinden dosya hazırlanmış, her ifadeye ilişkin fotoğrafların yerleştirilmesi yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından içerik analizi yapılarak raporlama yapılmıştır.

Raporlama sırasında bulgular kısmında parklar ve park dışı yaşam alanlarının kullanımı olmak üzere iki ana başlık kullanılmıştır. Parklarının kullanımı başlığı altında bulgular parkların fiziksel aktivite olanakları, park konforu, peyzaj öğeleri ve park donatıları alt başlıklarıyla değerlendirilmiştir. Park dışı yaşam alanlarının kullanımı başlığında ise fiziksel aktivite olanaklarının değerlendirilmesi, sosyal etkileşim boyutu, güvenlik ve sağlık boyutu olmak üzere üç başlıkta değerlendirme yapılmıştır. Fiziksel aktivite olanaklarının değerlendirilmesinde yaşam alanlarında spor, bisiklet sürme, yürüyüş olanakları ve yürünebilirlik boyutu alt başlıklarıyla değerlendirme yapılmıştır. Gençlerle yapılan görüşmelerde gençlerin gözünden çözüm önerileri de ayrı bir başlık halinde sunulmuştur.

Araştırma için, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan (Tarih: 21.10.2018 Sayı: E-77082166-604.01.02-140793) izin alınmıştır. Araştırmacıların çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışma TÜBİTAK tarafından desteklenen *Yaşam Çevrelerinin, Sağlık Göstergeleri ve Yaşam Kalitesi ile İlişkisi: Sağlıklı Kentler için Toplum Katılımlı Bir Model Önerisi* projesi kapsamında yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Parkların Kullanımı

Park kullanımına ilişkin toplam 141 ifade yer almaktadır; bu ifadelerden 109'u olumlu iken 32'si olumsuzdur.

3.1.1. Fiziksel Aktivite Olanakları

Görüşmeler sırasında 15 katılımcı tarafından 28 görüşte park alanında yürüyüş parkurunun olması olumlu bir özellik olarak gündeme getirilmiştir. Yürüyüş parkurlarında gündeme getirilen konular arasında yürüyüş parkurunun uzunluğunun yanı sıra park konforu (ağaçlık olması gibi) ya da park donatılarına ait (piknik ve oturma olanakları, havuz ve çocuk parkları gibi) özelliklerle birlikte belirtilmiştir. Yürüyüş parkurlarının halk tarafından özellikle bahar ve yaz aylarında yoğun olarak kullanıldığı vurgulanmıştır; hatta park alanlarının yaz aylarında talebi karşılayamadığı da belirtilmiştir. Yürüyüş parkuru olan parklarda yeşil alan olması olumlu bir özellik olarak bahsedilmiştir. Yürüyüş parkurlarının gece aydınlatması olmasının kullanımı artırdığı, karanlık bölgelerin tercih edilmediği belirtilmiştir.

Ben burada akşam 5-6 saatlerinde yürüdüm. Her yaştan insan vardı yani gencinden yaşlısından çocuğundan ... belirli mesafelerde spor alanları koymuşlar bu da onlardan bir tanesiydi.

21 yaş, kadın

Burası da bir yürüyüş park alanı, burada spor aletleri ve yürüyüş alanı var. Ve çok güzel bir yeşillikte aslında burası yeni yapılmış diğer mahallede. Genelde ben akşam 4-5 de gittim ve genelde yaşlı amcalar oturuyordu. İki tane çardağı olan ve küçük bankları olan bir yer...

15 yaş, kadın

Burası da hemen evimin yanındaki park. Burada da çok güzel bir yürüyüş yolu var burada ben de yürüyüş yapıyorum, çok keyif alıyorum. Çünkü yolu gerçekten böyle ağaçlık. Belediyeyi bu konuda gerçekten övebilirim, ağaçlandırma çalışmalarını ve bakımlarını çok güzel yapıyorlar. İnsan yürürken keyif alabiliyor bu yoldan.

20 yaş, kadın

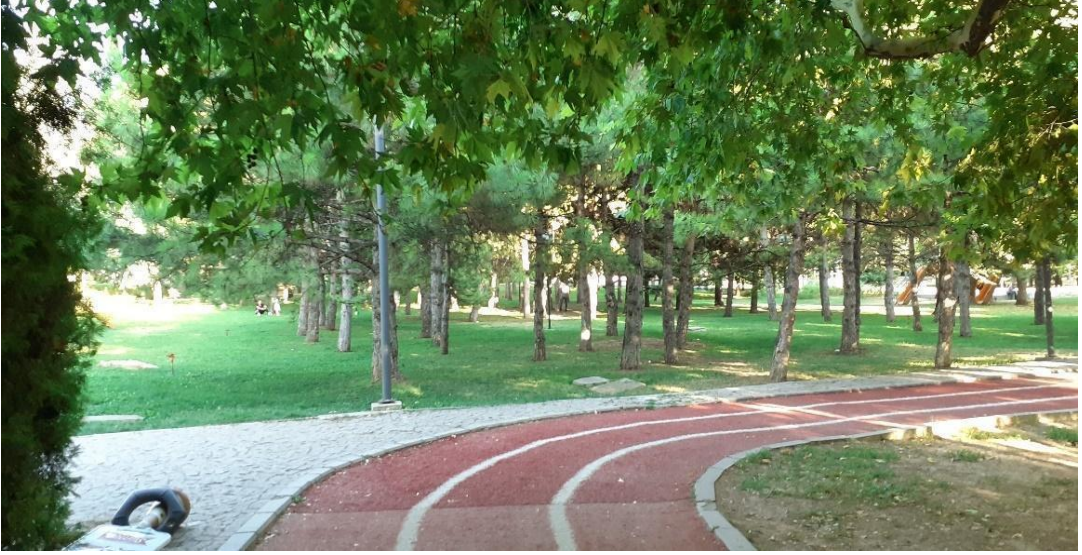

... İstiyorsanız daha spor, sabah sporlarınızı yapabileceğiniz veya öğlen mesela 5'ten sonra insanlar iş çıkışında bir rahatlamak için yürüyüşte yapabiliyor işte spor da yapabiliyor, müzik dinleyerek koşabiliyor, bisiklet yolunda da yürüyüş de oluyor açıkçası.

27 yaş, kadın

Görüşmeler sırasında 13 katılımcı tarafından 27 ifadede park alanında spor alanı olması olumlu olarak belirtilmiştir. Park alanında spor aletlerinin kullanıldığı belirtilmiştir. Katılımcıların ifadelerinden spor aletlerinin park kullanımının çeşitlenmesine ve kullanıcı profiline değişmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Spor aletlerinin dışında basketbol sahası, futbol sahalrı, masa tenisi olanakları ve tenis kortlarından görüntüler katılımcılar tarafından görüşmelere getirilmiştir. Ayrıca, parklarda kayak alanları, bisiklet yolları ve martılara ilişkin olanaklardan da bahsedilmiştir. Parklarda halı sahaların olmasının, gençlerin park kullanımını artırdığı belirtilmiştir. Spor olanaklarının malzemelerinin uygun olmaması, bakım sorunları ya da kullanıcı tiplerinin farklılığına rağmen parklara ilişkin olanakların olması olumlu olarak yorumlanmaktadır.

Burası ... parkının içerisinde yer alan yürüyüş yolu ... parkı küçük bir orman gibi, kent ormanı gibi düşünebiliriz. 8 hektarlık bir alan yani çok geniş bir park, insanlara nefes almasını sağlıyor ve içerisinde yürüyüş yolu, park, spor aletleri, sahalar gibi pek çok şey kullanımı var. O yüzden çok kalabalık oluyor burası ve her yaş grubuna hitap ediyor ama sahalar bulunduğu için genellikle 18-24 yaş grubuna daha çok hitap ediyor.

22 yaş, kadın

... bizim evimize yürüme mesafesinde 10-15 dakika uzaklıkta bir basketbol sahası, parkın içerisinde bulunuyor... özellikle yaz aylarında mesela ben parka yürüyüşe gittiğimde görüyorum; çok fazla gençlerin tercih ettiğini oynadıklarını bazen küçük çocukların içeride koştuğu daha güvenli olduğu bir alan ...

22 yaş, kadın

... paten kayanlar, bisiklet kullananlar, yeni çıkan martıları biliyorsunuz ... çok yeni sayılmaz ama ... gençler bence çok rahat bir şekilde kullanabiliyor. Ama yayalar bir tık bence rahatsız oluyor bu durumdan çünkü her yerdeler. Ama yine bence çok güzel bir yer.

24 yaş, kadın

... Birçok farklı alanı var. Burada düz bir zemin olduğu için paten, kayak gibi sporları rahatlıkla yapabiliyor insanlar. Bu da orada bulunan masa tenisi. İnsanlar filelerini, raketlerini, toplarını kendileri getirerek kullanıyorlar burayı. Çok temiz kullanılmamış ama aktivite yapmak için güzel bir imkân bence.

25 yaş, kadın

Park alanlarında spor olanaklarının yetersiz olduğu iki katılımcı tarafından fotoğraflandırılmıştır. Spor alanlarının yetersiz olmasının yanı sıra yapılandırılmasının da spor yapmaya uygun olmadığı vurgulanmıştır.

Bu, tenis kortunun zemini. Bence belediyeler, yani şöyle diyeyim; tenis kortu zemini yapmıyor ve normal bir zemin yapıyor, klasik bir zemin. Yani ben de birazcık anladığım için biraz zorluk çektim, bu parkta. Ama kort gayet güzel, arkası geniş.

16 yaş, erkek

... bence çok yetersiz ... çocuklarımızın gençlerimizin gerçekten bir spor aktiviteleri yapmaları için çok yetersiz bunlar bence.

23 yaş, kadın

Parklardaki spor alanlarının amaç dış kullanımı gündeme getirilmiştir; yürüyüş yollarının o alandan geçen yayalar tarafından kullanılmasının spor yapanları engellediği belirtilmiştir. Buna ilişkin bir tabela fotoğraflanmıştır.

... parkında böyle bir tabela var... spor kıyafeti olmadan giremezsiniz, spor yapma amacı olmadan giremezsiniz diye bir tabela. Ama ... parkının içinden bir Şekilde yolu geçen herkes bu yürüyüş yolunu kullanıyor ve orada spor yapan insanların yolunu kısıtlıyor...

24 yaş, kadın

Bu da yine ... parkından. Burada da masa tenislerinde genelde oynayan çok kesim var ama böyle gölgede kalayım ya da kenarda kalayım deyip masanın üzerine oturan bir birey ve bireyler, öyle kullananlarda çok gördüm bugüne kadar onu fotoğraflamak istedim.

24 yaş, kadın

Parklarda yürüyüş alanlarının bakımsız olmasının kullanımı zorlaştırdığı 8 katılımcı tarafından görüntülendirilmiştir.

... yürüyüş yolu var ancak kenarlarında kaldırımlar hem bozuk hem de bu yürüyüş yolunun devamında böyle bir yuvarlak oluşuyor. Ve aslında çok da uzun ve şey bir yol değil insanlar sadece yol üstü geçerken gidiyor. Ben burada mesela hiç gelip yürüyüş yapan birine denk gelmedim...

20 yaş, kadın

Parklarda bisiklet yolu olmasına ilişkin fotoğraflar katılımcılar tarafından getirilmiştir. Bisiklet yollarının gençler tarafından kullanıldığı da belirtilmiştir. Engelli rampalarının da bisiklet kullanımına uygun olduğu belirtilmiştir.

Bu da bir yürüyüş parkuru. İçerisi de yeşillikli falan güzel bir alandı. Onun için çektim. Yandaki de bisiklet sürme alanı olarak tasarlanmış.

22 yaş, kadın

Büyük park alanlarında da bisiklet yollarının olması katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Bir parkta yer alan bisiklet uygulaması katılımcı tarafından “akıllı bisiklet” olarak tanımlanmıştır. Akıllı bisiklet uygulamasında engellilere yönelik de araçların olduğu gözlenmiştir.

Fotoğrafı isimlendirirken “akıllı bisiklet kullanımı” diye isimlendirdim ... Burada yapılan aktiviteler genel olarak bisiklet kullanımı ve yaya yolu işte bisiklet kullanımına ayrıldığı ve bununla alakalı da bir park noktası. Akıllı bisiklet kullanımı daha çok şarj edilebilir, nasıl kullanıldığını gösteren fiziksel aktivitelerinde yoğun olarak yapıldığı bir alan olduğu için bunu fotoğraflamak istedim. Ve zaten yeni bir çalışma yani yeni uygulamaya geçmiş 4-5 aydır daha çok ve kullanılıyor açıkçası ...

27 yaş, kadın

Bazı parklarda da engellilere yönelik fiziksel aktivite olanaklarının bulunduğunu gösteren fotoğraflar aktarılmıştır.

... Böyle biraz daha fiziksel aktivite hem de engelliler için de var. Bu aletlerin çoğu engelliler için zaten ... engelli basketbol potası, engelli el çevirme şeyi falan gerçekten bence güzel düşünülmüş.

16 yaş, erkek

Gençlerin park kullanımına ilişkin veri toplanmasına karşın iki katılımcı özellikle çocuklara uygun olan ortamlara ilişkin fotoğraflar getirmiştir. Çocuklar için oyun alanlarının olmasının ve çocukları fiziksel aktiviteye yönlendirmenin önemini vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra katılımcılar tarafından çocuk parklarının bakımsız olduğu da gündeme getirilmiştir.

Bu fotoğrafta aslında, biz hani daha yüksek yaş gruplarına hitaben çalıştık ama burası da bence çocuklara hitaben çok güzel bir yerdi. Çok fazla böyle çocukların dışarı çıkmasını sağlayacak işte hareketliliklerini artıracak yerler vardı. Böyle hep parça parça koymuşlar, çocukları telefondan tablettten uzaklaştıracak şeyler olabilir bunlar da o yüzden hoşuma gitti benim.

21 yaş, kadın

Burada yine aslında çocukların fiziksel aktivite yapması için konulan tahterevalliler kırık... iki tane park var mahallemizde birisinde tahterevalli yoktu birisinde bu şekilde kırıldı.

15 yaş, kadın

Parklarda küçük çocuklar için oyun olanaklarının olmasının ön plana çıktığı, gençlere yönelik düzenlemelerin arka planda kaldığı belirtilmiştir. Parkların yeşil alan ve oturma dışında gençlere çok hitap etmediği vurgulanmıştır.

Parkımızın küçük çocuklar için ayırdığı oyun parkı. Yani biraz daha park deyince maalesef bence küçük yaştaki çocuklar daha çok ön plana çıkıyor. Benim yaşındaki gençler için çok da aktivite olmuyor parkta; oturmak ve yeşil alan dışında.

16 yaş, erkek

Görüşmeler sırasında fiziksel aktivite olanaklarına yeterli bakım yapılmadığı dört katılımcı tarafından belirtilmiştir. Parklarda bakımsızlık birkaç farklı şekilde ifade edilmiştir. Parklarda bulunan spor olanaklarına ilişkin bakım sorununun kullanımı engellediği belirtilmiştir.

Bu da az önceki spor aletinin yine olduğu bir park. Burada da asılma demirlerinin olduğu bir alet. Vidaları çıkmış şekildeydi, onu göstermek istedim. Hani üzerine insanlar çıktığı zaman gacırcı gucur sallanıyor, bu şekilde spor aleti.

23 yaş, erkek

Burada belediye tarafından yapılan spor aletleri var fakat bu spor aletlerinden dört tane var. Dört taneden birisini kullanabiliyorsunuz diğerleri bakımsızlıktan dolayı kullanılamaz halde. Bu spor aletinde kendinizi çektığınız zaman ya da kendinizi sallamaya çalıştığınız zaman her an devrilecek hissi veriyor çünkü vidaları çıkmış bir vaziyette.

22 yaş, erkek

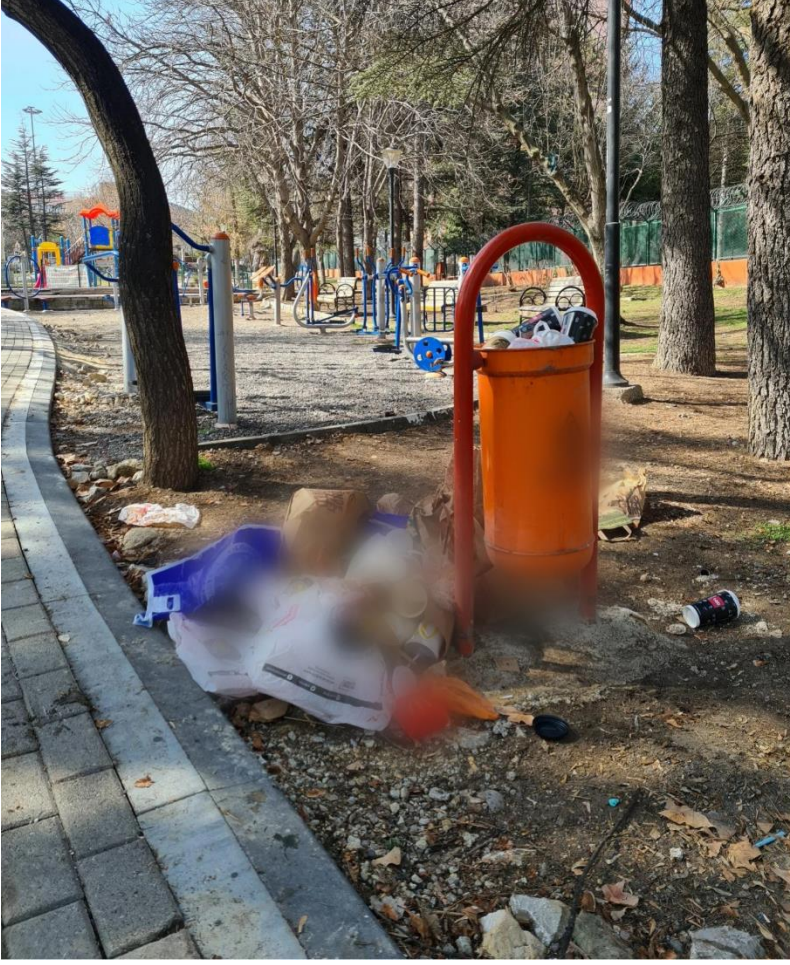
3.1.2. Park Konforu

Gençler tarafından parkın temiz, güvenli, sakin ve gürültüsüz olması istenilen konfor özellikleridir. Parkın temiz olması çöplerin düzenli toplanmasıyla ilişkilendirilerek fotoğraflanmıştır. Ancak parklarda çöplerin atılmış olmasına ilişkin fotoğraflar daha fazla gündeme getirilmiştir.

... parkın içinde geniş bir alana konumlanan çöp konteynerinden büyük işte çöp bölgesi. Bence aslında bu kullanışlı ve temiz çevre bakımından o yüzden fotoğrafladım.

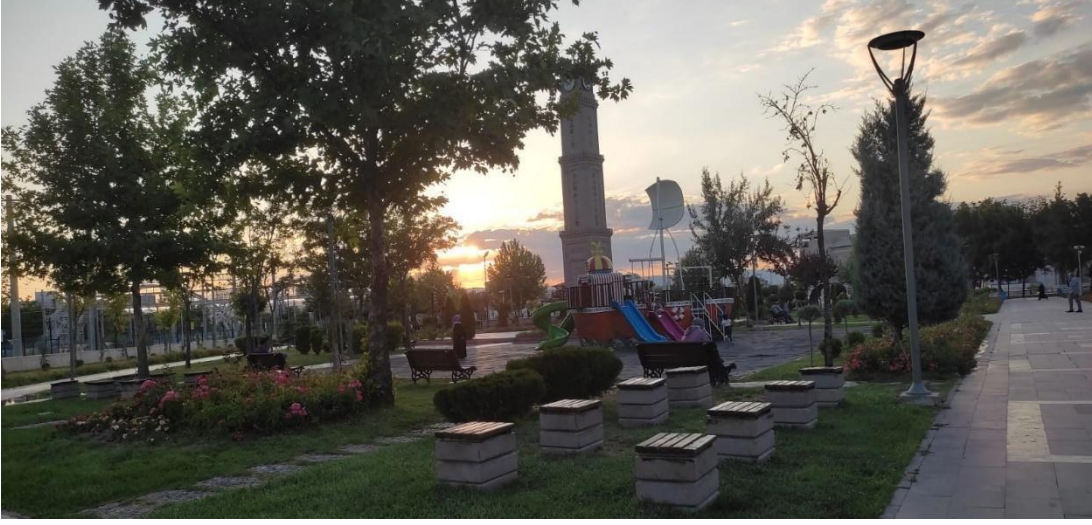
24 yaş, kadın

Burada bir parktaki çöp yığını.

24 yaş, kadın

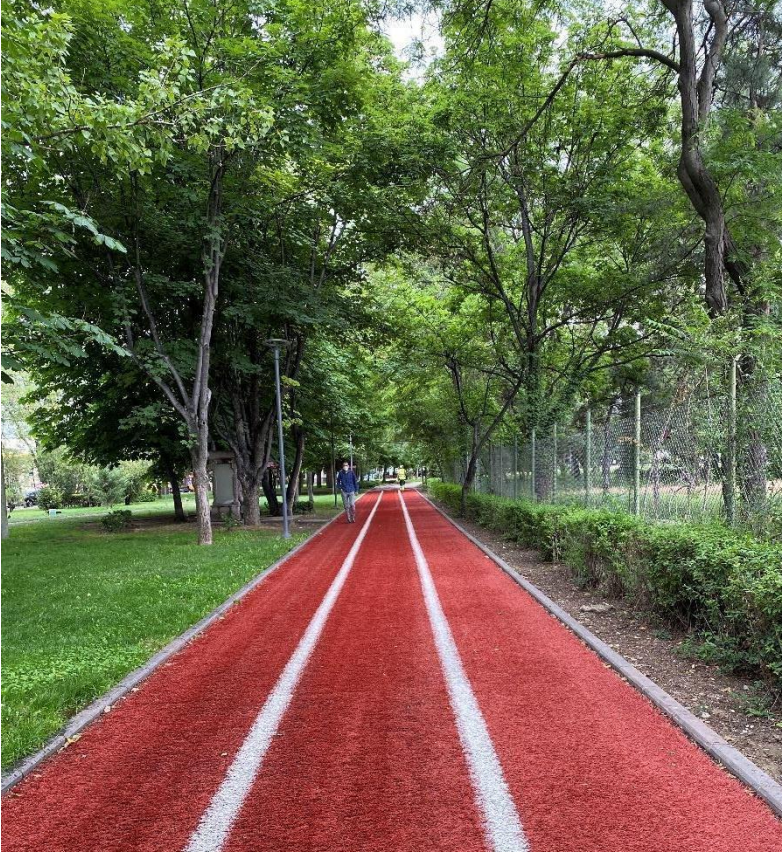
Parkin geniş olmasının, etrafında konut olmamasının parkın açık ve ferah olmasını sağladığına ilişkin görüş beyan edilmiştir.

... Bayağı büyük ve çok açık bir alan, etrafında da çok fazla konut yok o yüzden binalar tarafından da baskılanmayan bir alan, güzel bir park.

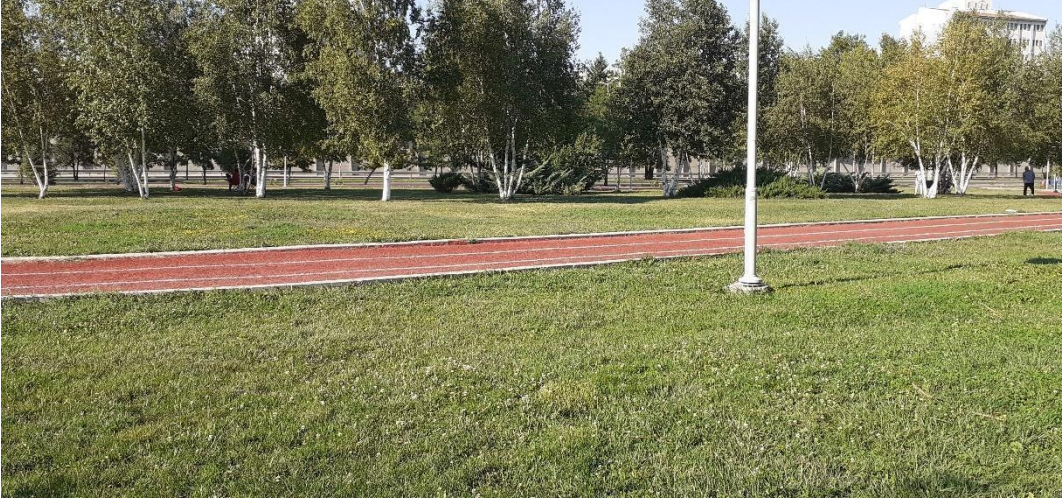
22 yaş, kadın

Üç katılımcı park alanının yerleşimine bağlı olarak manzarasının güzel olduğuna da dikkati çekmiştir. Parkta manzaranın olmasının kullanımda ruhsal olarak rahatlatıcı olduğu belirtilmektedir. Parkların kullanımında yerleşim yerlerinin önemi de gündeme gelmiştir. Parkın bazı yerleşim yerlerine yakın olması kullanıcı profilini etkilediği belirtilmiştir.

... biliyorsunuz ki zaten gençler üzerinden gittiğimiz için örnek vereceğim, ... üniversitelere yakın ve öğrencilerinin kullandığı bir park; o açıdan çok kullanışlı.

24 yaş, kadın

Bu fotoğrafta yürüyüş yollarından biri yine, konut alanlarına daha yakın ve çok sık kullanılan bir yürüyüş yolu. Günün her saati kalabalık, ben çok erken gittiğim için şu an boş çekebildim. Bu fotoğrafta göstermek istediğim aslında burada çok kullanım sağlanan bir yürüyüş yolu ve güvenli. Işıklandırması da var bu yüzden insanları harekete teşvik ediyor diye düşündüm.

22 yaş, kadın

Bu çok güzel bir park ... burada hem yürüyüş yapabiliyoruz hem spor aletleri var ayrıca banklarda var. Burası gençler tarafından yoğun kullanılıyor, manzarası da çok güzel, ışıklandırması da var ve konut alanlarının hemen yanında bulunuyor.

22 yaş, kadın

Park ve yürüyüş olanaklarının uzak olması bir olumsuzluk olarak ele alınmıştır. Bu alanlardan bazıları uzak olmasına karşılık kullanıldığı, bazılarının ise hiç kullanılmadığı belirtilmiştir.

Burası yürüyüş ve bisiklet yolumuz. Burası biraz uzak ama çok güzel. Gerçekten düşünülerek yapılmış ve çok uzun bir yol burası aslında. Buranın sonunda da spor aletleri var ... Burada insanlar bayağı yürüyüş yapıyor.

22 yaş, kadın

Park alanlarının yetersiz olması üç katılımcı tarafından gündeme getirilmiştir. Kalabalık olmasının nedenleri arasında pandemi nedeniyle insanların yeşil ve açık alanları tercih etmeleri ve bazı bölgelerde yeşil alanların yetersiz olması yer almıştır.

Burası da ... Parkı. Bu kalabalığı görüyorsunuz ki bu görünen bir yüzü... çok çok daha kalabalıktı bence.

24 yaş, kadın

Kalabalık olması aslında Ankara genelinde insanlar artık pandemiden dolayı insan hemen ufak bir şeyde kaçacak yer arıyor ve tüm bu büyük rekreatif alanlarda bir anda kalabalıklaşma oluyor. Burada da kalabalığı çekmek istedim açıkçası ve yine ona rağmen güzel bir alan. Ankara da daha fazla böyle güzel, yeşil büyük rekreatif kullanımın olmasını istiyoruz açıkçası gençler olarak.

23 yaş, erkek

Park alanlarının güvensiz olması da gündeme getirilmiştir. Hem aydınlatmadan dolayı hem de yerleşim yeri gibi özellikler bir katılımcı tarafından belirtilmiştir.

... parkın bir köşesinden ve tren yolunun yanı olduğu için bir de bayağı bir güvensiz geldi açıkçası bana.

23 yaş, erkek

Parklarda özellikle kadınların giremediği alanlar olduğuna ilişkin görüşler iki erkek katılımcı tarafından çalışmaya getirilmiştir. Bazı bölgelerde erkek yoğunluğunun olması, alkol kullanıyor olması gibi nedenlerden dolayı kızlar ve kadınların bu alanları kullanamadığı belirtilmiştir.

Burası arkadaki futbol sahası önde de spor aletleri var. Spor aletleri oldukça bakımlı açıkçası çünkü kullanılmıyor. Kullanılmamasının sebebi de özellikle akşam yapılıyor burada yani kullanılacaksa yürüyüşe çıkacaklarsa insanlar akşam çıkmak istiyor fakat burası akşam çok güvenliksiz, oldukça fazla erkek oluyor. Futbol sahasından dolayı maç izlemeye gelenler oluyor ya da sıra bekleyenler oluyor futbol için. O saha da ücretli bir saha ve kadınlar burayı asla kullanamıyor. Kadınların dışında erkeklerin kullanması da çok zor oluyor bunun zıt bir açısından fotoğraf çekmeye çalıştığımda uyarıldım, bizi mi çekiyorsunuz diye. Onun için özellikle alkol tüketen bireyler akşamları burada oluyor.

22 yaş, erkek

Bir katılımcı park içinde daha önce kullanılan ancak şu anda kullanılmayan bir işletmeyi ve bunun görsel olarak olumsuz olduğunu fotoğraflamıştır.

Burası ... parkında yürüyüş yolunun yanında terk edilmiş bir kullanım, kafeydi muhtemelen önceden. Şu an kullanılmıyor böyle dağınık bir şekilde duruyor.

24 yaş, kadın

3.1.3. Peyzaj Öğeleri

Parklarda ağaç, çiçek ve peyzaj elemanlarına ilişkin öğelerin olması olumlu özellikler olarak gündeme getirilmiştir. Parkta peyzaj öğelerinin zenginliğinin parkın kullanımı sırasında olumlu duygu kattığı gözlenmektedir. Parkın eğimli arazide olması durumunda yapılan merdiven kolaylaştırıcılarının renklendirilmesi gençler tarafından peyzaj öğeleri olarak görüntülendirilmiştir.

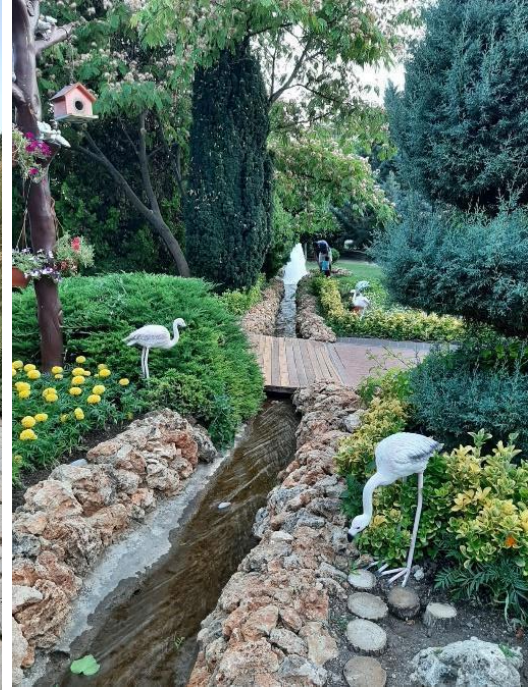
Çok böyle yürüyüş yolu gibi değil ama kenarlarında köşelerinde böyle küçük küçük havuzlar var, süs havuzu. Güzel bir park çocuklar için oyun alanı da var, parklarda var aynı anda. Yaş olarak her yaştan insan gördüm burada. Öğle saatiydi gittiğim zaman çok güneş vardı, çok insan yoktu ama akşam da aydınlatması iyi olduğu için aileler gidip semaver bile yakabiliyor.

15 yaş, kadın

... parkın ortası işte bu da. İnsanların oturduğu yerler, havuz. Küçük bir havuz var. Bayağı kullanılıyor. Özellikle bu pandemide insanlar kapalı alanlara girmeyip daha çok park, açık alanları tercih ettiği için bu alanlar rağbet görüyor.

16 yaş, erkek

... Bu yoldan yürürken böyle etrafında manzaralar görebiliyorlar o yüzden çok keyifli ... aynı türde bir fotoğraf ... yani hem çocukların hem büyük yaşta insanların göz zevkine hitap edebilecek yerler yine.

21 yaş, kadın

... burası da bir park var bizim belediyenin orda çok uzun bir park oradan birkaç tane fotoğraf koydum bu da onun içerisinde bir merdiven. Bundan da böyle hani birkaç tane koymuşlar bence çok eğlenceli ne bileyim işte o yaş gruplarının buralarda yürümesini sağlayacak ... Direk bunlar konutlara da bağlanıyor bu arada yani hareketliliği güzel sağlayan bir şeyler hem parka bağlıyor hem aşağıdaki caddeye bağlıyor hem de yukarıdaki konutlara bağlıyor.

21 yaş, kadın

Görüşmeler sırasında sekiz katılımcı tarafından park alanında yeşil alan olması olumlu olarak gündeme getirilmiştir. Yeşil alan ile ilgili ifadelerde “olumlu duygu” yer almaktadır. Yeşil alanın canlı olması, nefes alma alanları ve güzel olarak tanımlamalar yapılmıştır. Yeşil alan ile ilgili vurgular arasında ağaçlar da yer almıştır. Ağaçlık alanların park için yürüyüşleri desteklediği vurgulanmaktadır. Ayrıca, büyük parklarda yer alan ağaçlık alanların ruhsal durumun üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmıştır.

Bu da işte parkın yeşil alanını göstermek için çekmiştim. Hani etrafında ağaçlar dikili büyük ağaçlar. Bu da insana huzur veren bir alan.

22 yaş, kadın

... bu fotoğrafı şunun için çektim ... buralarda önceden çok şeydi böyle yıkık evler vardı ondan sonra çöplük yani çöplükler falan vardı. Ama şimdi bunu yeni yeni yeşillendirmişler işte gençler yürüsün falan diye. Yeni bir yer yapılmış bende ilk defa gittim, proje sayesinde ...

23 yaş, kadın

... Yeşillik bir alan, oturma alanları var. Yürümek için de bayağı güzel bir yol var ... Güzel bir park.

22 yaş, kadın

... bizim buradaki parklara göre en yeşil parklardan birisi.

22 yaş, kadın

Yeşil alanların doğal olmadığına ilişkin bir beyan aynı kişi tarafından üç defa gündeme getirilmiştir. Park alanında yeterli yeşil alanın olmadığı, beton olması nedeniyle yapay bir görüntü olduğu belirtilmiştir.

... çok fazla park var. Sadece ben bilmiyorum belki de okuduğum bölümden ötürü mü ama daha böyle yeşil daha böyle ağaçlık parklar tercih ediyorum. Bizim buradaki parklar çok beton böyle daha doğal değil daha yapay.

22 yaş, kadın

3.1.4. Park Donatıları

Parkların sohbet olanakları için donatılarının olması gözlemler, fotoğraflar ve görüşmeler sırasında ön plana çıkarılan bir konu olmuştur. Görüşmelerde 13 katılımcı tarafından park alanındaki donatılar ve sosyal etkinlik alanlarına ilişkin ifadeler gündeme getirilmiştir. Sosyal etkinlikler kapsamında arkadaşlarla sohbet için oturma olanakları tanımlanmıştır. Park donatılarından çardak, pergola ya da bank olmasının parkın kullanımı artırdığı belirtilmiştir. Ağaçların gölgelik oluşturması özellikle vurgulanmıştır. Parkın donatılarına bağlı olarak kullanıcıların da tanımlandığı ifadeler kullanılmıştır; örneğin parklarda kadınlar ve yaşlıların oturarak sohbet ettikleri belirtilmiştir.

... çok fazla ağaçlık parklar yok bu da nadir bulunan ağaçlık alanlardan birisi ... halk arasında çamlık diye biliniyor. Bayağı eski bir park, insanların böyle oturup gençlerin, yaşlıların oturup vakit geçirdiği alanlardan birisi.

22 yaş, kadın

Burası da yine bir parkın oturma alanı.

24 yaş, kadın

Üç katılımcı gölge alanın önemini vurgulamıştır. Gölge alanın ağaçlar veya çardak/pergola ile oluşturulduğu ve kullanımı etkilediği belirtilmiştir.

Gölgeliği de var. Yaşlıların çok fazla tercih ettiği, akşamüzeri oturdukları banklar çok fazla ...

22 yaş, kadın

Burada da bir park noktasından görüntü yani bir ağacın ... aslında birçok şeyi etkileyebileceğini yani gölgelik oluşturmasıyla ya da işte insanların dinlenmek için kullanabileceği ya da yürüyüş yaparken ya da işte spor yaparken oturup bir gölgesinde rahatlayabileceği, nefes alabileceği, soluklanacağı bir alan olması açısından ... geniş gövdesinin yayılım göstermesi ... o noktadan baktığımda benim için farklı bir etki yaratmıştı.

27 yaş, kadın

Önemli bir park donatısı olan aydınlatma elemanları da görüşmeler sırasında gündeme gelmiştir. Aydınlatma, güvenli olma duygusunu artırarak parkın akşam saatlerinde kullanılmasını artırmaktadır. Parkların aydınlanması iyi ise akşam piknik/çay içmek için de kullanıldığı belirtilmiştir. Görüşmeler sırasında iki katılımcı tarafından park alanında aydınlatma olması olumlu olarak gündeme getirilmiştir.

Parklarda aydınlatma olmaması üç katılımcı tarafından gündeme getirilmiştir. Akşam saatlerinde aydınlatmanın olmaması nedeniyle fotoğraf çekmekte zorlandıkları ve güvensizlik duyguları öne çıkmıştır. Parklarda özellikle spor alanlarında aydınlatma olmamasının kullanımın önünde bir engel olduğu belirtilmiştir.

Çok karanlık ve loş gelmişti bana, ortam olarak. Yani içinde de tek tük insanlar vardı ve biraz şeydi hani akşam saatleriydi. Kuytuymdu, ışıklandırması biraz zayıf gibi geldi bana.

23 yaş, erkek

Park alanlarının güvensiz olarak açıklanmasında konut alanından uzak olması, aydınlatma olmaması ve تنها olması gibi faktörlerde belirtilmiştir.

Burası da şöyle yürüyüş yolu olarak geçiyor ama konut alanlarına çok uzak, çok kullanımı sağlanmıyor. Hatta şu sarı tohumları da görüyorsunuz. Yani üzerine neredeyse hiç basılmamış o ayak izleri de benim yani. O açıdan çok kullanışsız bir yol ve çok fazla ağaçlarla kaplı. Bu bahsettiğim üst geçidin karşı tarafındaki yürüyüş yolu. Buraya ben gittiğimde çok korkmuştum yani çok kullanımı yok ... Şimdi daha net görünüyor yani çok ağaçlar arasında kalmış, ışıklandırması yok, benden başka kimse yürümüyordu zaten. Güvensiz olduğu için çekmek istedim yani kullanımı olmayan bir yürüyüş yolu yapılmış. Erişimi de zor.

22 yaş, kadın

Park ortamında engellilere yönelik yapılan kolaylaştırıcılardan örnekler iki katılımcı tarafından fotoğraflanmıştır. Özellikle, tekerlekli sandalye kullanımına yönelik kolaylaştırıcılar gündeme gelmiştir; ancak bu olanağın sadece bazı parklarda olduğu vurgulanmıştır.

... burada da yine güzel bir uygulama olmuş. Bizim dikdörtgen bir park var; eğimli, yokuşlu, çıkışlı. Her dört bir köşesinde engelliler için yani tekerlekli sandalye kullananlar için bir kaldırım rampası gibi bir şey yapılmış. Bu hoş bir uygulama. Her parkta yok onlar.

16 yaş, erkek

Burada akıllı, bende açıkçası bunu yeni fark ettim yani önünden geçip gittiğim halde fark etmediğim dikkat etmediğim bir araç şarj istasyonu olarak geçiyor. Daha sonra, ben ilk başta bisikletlerle alakalı acaba dedim akıllı olduğu için şarj edilebilir bir şey mi falan diye bilemedim o an için. Sonra engelli bireyler için olduğunu fark ettim. Ama hiç kullanılıyor mu diye sorarsanız, kullanılmıyor. Kullanıldığını göremedim o açıdan ...

27 yaş, kadın

Park alanlarının eğimli olması durumunda merdiven gibi donatılar kolaylaştırıcı olarak tanımlanmıştır.

Bu da benzer şekilde yürüyüş yapabildikleri bir yer. Bir de merdiveni burada kolaylaştırıcı olarak düşündüm. Kış aylarında kolaylaştırıcı oluyor. Çünkü buzlanmada çıkmak zor olur yokuş bir yeri. Park da o kadar büyük olduğu için katman katman gibi böyle. O yüzden yukarıya merdivenle çıkmak bence kolaylaştırıcı. Ama işte engelli araçları için, bebek arabaları için pek rahat değil.

25 yaş, kadın

Park alanlarında tuvalet ve lavabo olması da önemli bir özellik olarak belirtilirken, olmaması da gündeme getirilmiştir.

Lavabosu falan da bulunuyor ihtiyaç anında. Onu belirtmek istedim.

23 yaş, kadın

3.2. Park Dışı Yaşam Alanlarının Kullanımı

3.2.1. Fiziksel Aktivite Olanaklarının Değerlendirilmesi

3.2.1.1. Spor Olanakları

Yaşam alanında spor olanaklarının olması 11 katılımcı tarafından 29 ifadeyle gündeme getirilmiştir. Herkesin ulaşabileceği ücretsiz spor olanaklarının var olması olumlu olarak belirtilmiştir. Belediyelerin gençlere yönelik olarak spor kompleksleri yapması ve kullanıma açması gençler tarafından vurgulanmıştır.

Burası da kapalı spor salonu, burası belediyeye ait içerisinde böyle ücretsiz kurslar veriliyor. Her yaş grubunda öğrencilere hatta bu çevredeki çoğu çocuk buradaki kurslar sayesinde badminton ile tanıştı. O yüzden bayağı güzel oldu bizim burası için.

22 yaş, kadın

Burası da ... bir stadyumdu. Bunu da çekmek istedim, burası da çok sık kullanılıyor ve gençler tarafından kullanılıyor genellikle, 18 yaş civarı daha yoğun kullanıyor.

22 yaş, kadın

Özel kuruluşlar tarafından yapılan ve işletilen spor alanlarına ilişkin fotoğraflar da getirilmiştir. Bu tesisler arasında tenis kortları, yüzme salonları, fitness alanları gibi özel ifadelerin yanı sıra “spor kompleksi” gibi pek çok tesisin bir arada olduğu spor alanları fotoğraflanmıştır. Ancak bu tesislerin ücretli olmasının erişebilirlik önünde bir engel olduğu belirtilmiştir.

Burası da bahsettiğim ... Belediyesinin o yürüyüş alanının yanındaki tenis kortları. Burası ... Tesisine bağlı özel tenis kortları. Burası da kullanışlı, işlevsel ama tabii ki üyelik yaptırmanız gerekiyor ve üyelik çok ucuz fiyatlarda değil, sadece tenis kortlarını kullanmak 400 TL civarıydı sanırım.

21 yaş, kadın

Bunlarda futbol sahaları, iki tane büyük futbol sahası var. İkisini de birlikte göstermek için bu açıdan çektim. Ama bunların şöyle bir kötü yanı var bunlar belediyeye ait değil özel tesis tarafından işletilen halı sahalardır.

22 yaş, kadın

... Caddede üzerindeki bir spor salonunun fotoğrafını çektim. Şehrin tam ortasında bir yerde. Ama fiyat tabelasını göremedim bunun, hani ücreti nedir bilmiyorum.

23 yaş, erkek

Gençlerin yaşam alanlarında kendi olanaklarıyla spor yaptıkları da belirtilmiştir. Bu çalışmanın pandemi sırasında yapılmış olmasının bu davranışı daha da öne çıkardığına ilişkin vurgular dikkat çekmektedir.

Buradaki bir ormanlık alan gibi düşünebiliriz. Buraya insanlar girip spor yapabiliyor, yürüyüşlerini yapabiliyor. Yani açık bir yer. Ve açıkçası çok da güzel bir yer. Ben seviyorum burayı. Benim kız kardeşim de spor salonları kapalı olduğu için tekvandosunu buralarda yapıyor, açık havalarda. Güzel, kullanışlı bir yer.

22 yaş, kadın

Bazı spor olanaklarının ücretli olmasına rağmen, gençler tarafından kullanıldığı da gündeme getirilmiştir.

... spor merkezinin yanındaki halı saha. Burayı isteyen kullanabiliyor dışarıdan gelip. Ücretli olduğu için kullanıma açıyorlar.

25 yaş, kadın

... halka açık bir hentbol salonu ... Şu an için belirli saatlerde belirli kontenjanla hizmet verilmekteymiş. Hentbol için içerisinde öğretim kursları da varmış. İsteyen ücretli olarak tesisten de faydalanabiliyor, isteyen kendi kullanım saatlerinde girip kullanabiliyormuş.

22 yaş, kadın

Bazı açık alanlarda gençlerin kullanımına yönelik olanakların olduğu belirtilmiştir. Bu olanakların bir kısmının toplum tarafından da yapılandırıldığı düşünülmektedir.

Burası ben yürüyüş yaparken gördüğüm bir alan...burada akşam vakitlerinde gençler gidip top oynuyor. Sadece kale direkleri ne kadar sağlam onu bilmiyorum. Ama düz bir alan vardı. Böyle değerlendirmişler. Yüksek ihtimal, oradaki insanlar kendileri yaptı burayı benim tahminim o yönde.

20 yaş, kadın

Bazı spor alanlarının sadece belli kişilere açık olduğu, bazı spor alanlarının ise kullanıma kapalı olduğu belirtilmiştir; özellikle okulların bahçelerinde olan spor olanaklarının herkese açık olmadığı vurgulanmıştır.

Burayı çekmemin sebebi burası bir lise bahçesi, bana da çok yakın. Burada filenin yani file direkleri var fakat file yok. Biz burada voleybol oynadık ve okul tarafından şikâyet aldık biz şikâyet aldıktan sonra file kaldırıldı. Bizi şikâyet ettiler daha doğrusu okul girip voleybol oynadığımız için. Yani olabilecek en büyük alanlardan birisi buydu, burada basketbol sahası, kaleler vs. var, file var. Fakat artık yok, kullanamıyoruz.

22 yaş, erkek

Bu da bir basket sahası. İçeriye giremediğim için uzaktan çekmek zorunda kaldım.

23 yaş, erkek

Burada kapalı kısım şu an pandemi olduğu için kullanım dışı ama burada spor aletleri var.

24 yaş, kadın

Bazı parklarda ya da yürüyüş yollarında hiçbir tesisin olmaması olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

... burası da yürüyüş yolu ... kenarlarında hiç park falan da yok. Çok olumsuz bence sadece yürüyüş yolunun olması.

23 yaş, kadın

Sitelerde bulunan spor olanakları da gündeme gelmiştir. Sitelerde yaşayan gençlerin ev çevresinde spor olanaklarına ulaşmalarının önemli olduğu gözlenmektedir.

... oturduğumuz sitenin alt katında bulunan bir masa tenisi. Burayı site sakinleri ve genç çocuklar masa tenisi oynamak için çok sık kullanıyorlar. Gece gündüz her istedikleri saatte açık oluyor ... sitenin devamında açık bir spor salonu. İsteyen herkes, istediği saatte, istediği şekilde kullanabiliyor ... Sitemizin basket sahası. İçerisinde de küçük çocukların oynaması için futbol şeyleri, taşınabilir kaleleri konulmuş. İstendiği zaman voleybol oynamak için fileler takılabiliyor güvenlik tarafından. Gençler ... 22:00 a kadar kullanabiliyor. Işıklandırma sistemi de güvenlik tarafından istenildiğinde açılıyor.

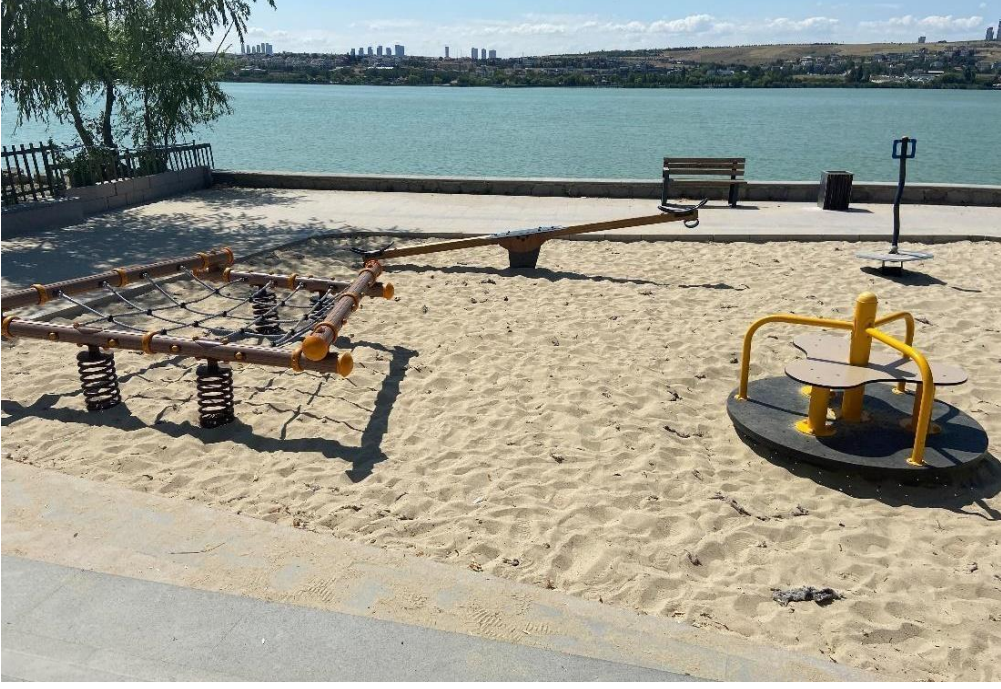
22 yaş, kadın

Bazı yeşil alan ve spor aletlerinin kullanılmadığı, atıl kaldığı belirtilmiştir. Burada pandemi etkisi olabileceğine ilişkin bir yorum da yapılmıştır.

Normalde görünüşte gayet yeşil bir alan kullanılabilir bir alan bütün aslında. Gittiğiniz zaman bir çocuğun veya kullanılabilecek olan kişinin, genç kişilerin kullanabileceği bir alanken şu an için atıl durumda kullanılmayan bir alan bu yüzden yani aslında olumlu gibi gözüküp aslında olumsuz olduğunu dikkat çekmek istedim. Yani bunda pandeminin etkisi olabilir diye belirteyim.

27 yaş, kadın

... spor aletlerinin olduğu bir alan, insanların kullanması gerekiyor teşvik de edebilir yani ama boş atıl durumda kullanılmıyor olması aslında hiçbir işlevinin olmadığını gösteriyor yani, öyle. Bu anlamda çekmişim.

27 yaş, kadın

3.2.1.2. Bisiklet Sürme Olanakları

Katılımcılar tarafından kent içi bisiklet yollarından olumlu olarak bahsedilmiştir; hatta bazı alanlarda bisiklet için trafik lambası olduğu da fotoğraflanmıştır.

*... çok yakında içerde bisiklet kiralayabileceğimiz yerde var ... insanlar kullanabiliyor...
Bu bisikletliler için lamba, ben ilk defa gördüm görünce çok şaşırđım ve çektim.*

24 yaş, kadın

... burada bisiklet yolu tarafı.

24 yaş, kadın

Altı katılımcı bisiklet yollarının olmamasına ilişkin fotoğraflar getirmiştir. Kent içi bisiklet yollarının kesintiye uğraması olumsuz olarak değerlendirilmiştir.

Bu da bisiklet yolu tam burada bitiyor devamı yok garip bir bitişi varmış gibi geldi o yüzden burayı özellikle çektim.

24 yaş, kadın

Paylaşılan fotoğraflar arasında bisiklet yollarının olmaması, özellikle çocukların güvensiz ortamda bisiklet sürmelerine ilişkin gözlemler de yer almaktadır.

Burası yine cadde üstünde, cadde üstünde bazı marketler, kırtasiyeler vs. var ve burada çocukların yine oyun alanı olmadığı için caddede oynadığını görüyoruz. Yani burada da cadde çok dar ve orası bir yokuş, karşılıklı iki araba park ettiği zaman bir araba geçeceğinde yine bir trafik problemi de oluşabiliyor. Burası Samsun yoluna çok yakın bir yer, genelde Samsun yolundan geçmek isteyenler bu caddeyi kullanıyor. Çocuklar içinde zaten çocuklardan birisi bisiklet kullanmaya çalışıyor, bisiklet sürmeye çalışıyor en azından ve onlar içinde çok güvensiz, sürekli arabaların geçtiği bir yol çünkü.

22 yaş, erkek

Bazı mahallelerde bisiklet kullanımının yaygın olmadığı, sipariş götürme gibi farklı amaçlarla kullanıldığı belirtilmiştir. Ancak bazı mahallelerde özellikle geniş sokak/caddelerin olduğu alanlarda bisiklet kullanılmasına ilişkin fotoğraflar getirilmiştir.

Bisiklete binen bir amca, parka doğru geliyor. Bisiklet yolu da var parkta. Bisiklet yolu demeyeyim de işte o engelli rampasının olduğu kaldırımlarda bisiklete binilebiliyor ...

16 yaş, erkek

3.2.1.3. Yürüyüş Yapma Olanakları ve Yürünebilirlik Boyutu

Yaşam alanlarında yürüyüş yapma olanakları 13 defa gündeme gelmiştir. Yedi katılımcı yürüyüş olanaklarının olmasından olumlu olarak bahsetmiştir. Uzun mesafeli, yeşil alanlarda, etrafında çiçekler olan yürüyüş alanlarının fotoğrafları getirilmiştir. Kent içinde Anıtkabir etrafındaki yürüyüş yolu gösterildiği gibi, park alanlarına giden yürüyüş yollarına ait fotoğraflar getirilmiştir.

... Burası aslında çok güzel bir yürüyüş yolu, burada etrafında gül bahçeleri var ve üst geçitle karşıdaki başka bir yürüyüş yoluna geçebiliyoruz. Bunu göstermek istedim.

22 yaş, kadın

Bu da Anıtkabir'in yanında insanlar genelde burada koşuyor, yürüyor. Güzel bir yürüme alanı.

24 yaş, kadın

Yaşam alanlarının çevresinde doğal alanların bulunmasının olumlu etkisi gündeme getirilmiştir.

... İnsanların aslında dışarı çıkmasını etkileyebilecek olan unsurlardan biri bence doğal güzellik. Doğal güzelliklerin olduğu yere gitmek istememiz bizi aslında hareket edebilmemizi de kolaylaştırıyor. Ya şurada şöyle bir yer var buraya gidelim, ziyaret edelim, bakalım, edelim düşüncesi oluşuyor fikri oluşuyor. Böyle bir yeşil bir alan da yaşamak hem insanların zihnini açıyor hem daha zinde olmasını, sabahları daha zinde kalkıyorsunuz ...

27 yaş, kadın

Yaşam alanlarının yürünebilirlik açısından değerlendirilmesi yapılırken kaldırımlar ön plana çıkmıştır. Kaldırım özelliklerine ilişkin 122 ifade yer almaktadır. Kaldırımların geniş olduğu vurgulanan dört fotoğraf üç katılımcı tarafından getirilmiştir. Kaldırım genişliği olumlu olarak vurgulanmasına rağmen yeti kaybı olan bireyler için düzenlenen yollara ilişkin sorunlar, çöp torbaları gibi olumsuz vurgular da yapılmıştır.

Kaldırımın geniş olması bu aslında burada genişliyor az önceki inşaatın olduğu yerde bu yolun devamı aslında ama kaldırım daha daralıyor orada bir de dükkanlar olunca sağlı sollu. Çünkü burada sağ tarafta yer alan ... fakültesi var ve herhangi bir tezgâh koymaz kaldırıma o yüzden burası geniş ve yeşil bir yol olduğu için gayet keyifli bir yol aslında benim için. Tabii ki engelli yolunun da olmaması olumsuz yani.

23 yaş, erkek

Kentte yürünebilirlik boyutunda yol geçişi amacıyla yerleştirilen üst geçitlere ilişkin olumlu görüşler getirilmiştir.

Üst geçidi çekmiştim ... harekete olanak verdiği için. Karşı taraftaki yürüyüş yoluna da kullanım sağlıyor biraz.

22 yaş, kadın

Görüşmeler sırasında 10 katılımcı kaldırımların dar olmasına ilişkin fotoğraf getirmiştir. Kaldırımların dar olmasının yürümeyi güçleştirdiği belirtilmiştir. Kaldırımın dar olmasının yanı sıra kaldırımda ağaç, direk gibi engellerin olması da ek sorun olarak tanımlanmıştır. Ayrıca kaldırım üzerinde olan çöp kutuları, dükkanların eşyaları, park etmiş arabalar da yürüme yolunda engeller şeklinde fotoğraflanmıştır.

... çok dar bir kaldırım belki bir kişinin bile zor yürüyebileceği bir kaldırım ve kaldırım boyunca böyle sürekli elektrik direkleri ya da aydınlatma direkleri kaldırımda insanları kesebiliyor, oradan geçmek için aşağı tarafa iniyorsunuz.

22 yaş, erkek

... ağaçlarla zaten çok fazla daralmış bir yol, kaldırım genişliği de çok dar, buraya benim sadece bir bacağım sığıdı. Bunun için resimlemek istedim ve yoğun bir konut alanına hizmet ediyor, bir siteye hizmet eden bir yol, çok fazla da araç geçiyor. İnsanın burada yürümesi çok zor.

22 yaş, kadın

... çok dar bir kaldırımıdı. Ben tek başıma zor yürüdüm ağaçlar sebebiyle de ve direk vardı. Onun için çekmek istedim. Burada bir yokuş aşağı inerken böyle hızını alamıyorsun.

15 yaş, kadın

Katılımcılar tarafından kaldırım olmayan mahalle görüntülerine ilişkin fotoğraflar da getirilmiştir. Kaldırımların olmamasının yanı sıra yokuş olan sokak fotoğrafları ve yolların genişliği nedeniyle yürünebilirliğin etkilendiğine ilişkin görüşler paylaşılmıştır.

... Bu fotoğrafın iki tarafında da kaldırım yok. Yürümek için çok fazla elverişsiz ve de çok fazla çift taraflı araba geçişleri olduğu için burası da çok tehlikeli yürümek için.

21 yaş, kadın

... yeni yapılmış bir okul aslında daha kullanıma açılmadı yani pandemi olduğu için ama etrafı uzun süredir kaldırımsız bu şekilde. Yapılacak mı bilmiyorum ileride ama yani aslında küçük çocuklar için okula gidip gelen çocuklar için bir tehlike oluşturuyor.

22 yaş, kadın

... Burada dikkatimi çeken de sağ tarafta hem kaldırım olmaması hem de mesela çok büyük bir araç bence buradaki kırmızı araç, tır yani. Tehlikeli duruyor bence burada.

22 yaş, kadın

Hem yokuş olduğunu belirtmek için hem de yine yol geniş olmasına, her bir yol çift yönlü olmasına rağmen geçmeyi kolaylaştırıcı herhangi bir şey yapılmadığını belirtmek istedim.

25 yaş, kadın

Dik kaldırımın yürüyüş için çok zorlayıcı bir faktör olduğundan bahsedilmiştir.

... sokak üzerinde ama bu park fazla dik ve şu yandaki kaldırım çok zor yürünüyor, aşağıya doğru çok dik olduğu için. Buraya bir basamak sistemi olmadığı sürece bisikletle inmekte çok tehlikeli, yaşlıların yürümesi de çok tehlikeli yani ben bile normalde yürürken zorlanıyorum burada, burası çok dik bir kaldırım.

21 yaş, kadın

Dokuz katılımcı kaldırımlarda yer işgal eden taşınabilir malzeme/eşyalara ait fotoğraflar getirmişlerdir. Ayrıca, demirler, inşaat atıkları ve çöpler de belirtilmiştir.

... Burada bu marketin önü sürekli böyle ve zaten burada birçok market var, sırasıyla kafeler var. Buraya sürekli böyle malzeme koyuyorlar yaya erişimini engelliyorlar zaten yağmurlu bir günde görüyorsunuz ki yer yok yürümeye, bu şekilde.

24 yaş, kadın

Dokuz katılımcı kaldırımların yürüme için uygun olmadığını belirten fotoğraflar çekmiştir. Sorunlar arasında çukurlar, su birikintileri, kaldırım taşı olmaması, tümsekler, boşluklar olması ve kırıklar olması gibi özellikler vurgulanmıştır.

... burada inanılmaz fazla araba geçiyor ve özellikle marketlerin çok yoğun olduğu bölge burası. Burada da yine bakımsız ve o direğin biraz aşağısı rampa şeklinde hatta rampa gibi görünüyor fakat orada yüksek bir yer var yani oradan hafif bir atlamamız gerekiyor. Görme engelliler orayı atlayıp sarı şeritten devam etmeleri lazım onun içinde bir uyarı...

22 yaş, erkek

Burada kaldırım kırık ve bu taşlar aslında engelliyor geçişi çünkü tam dönme alanı yine kaldırım sorunu.

15 yaş, kadın

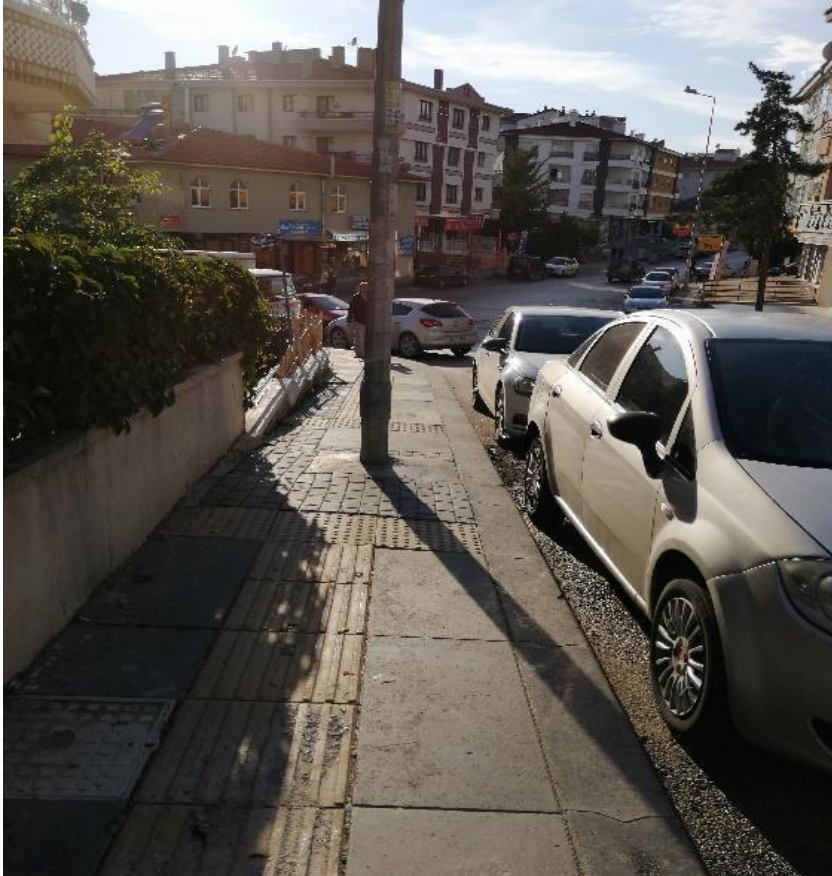
Yollarda olan kesici/delici maddelerin bisiklet tekerleklerini patlatabileceği, savrulabileceği ve yaralanmalara neden olabileceği belirtilmiştir.

Burada da bisiklet yolundaki camlar. Bisikletin tekerini patlatabilir ya da bir çocuğun ayağına batabilir ya da bir insanın ayağına batabilir diye çektim. Pek temiz bir yer değil ama işe yarar bir yer açıkçası.

22 yaş, kadın

Sekiz katılımcı kaldırımlarda engellilere ilişkin yürüme sorunlarını fotoğraflamıştır. Görme engelliler için kaldırımlarda olan sarı şeritlerin kesintiye uğraması, araçların park etmiş olması, aniden bitmesi, yırtılmış olmaları ya da üzerinde bir ağaç/direk olması gibi sorunlar fotoğraflanmıştır. İkinci olarak fotoğraflanan sorun ise tekerlekli sandalye için gerekli olan rampaların olmamasıdır.

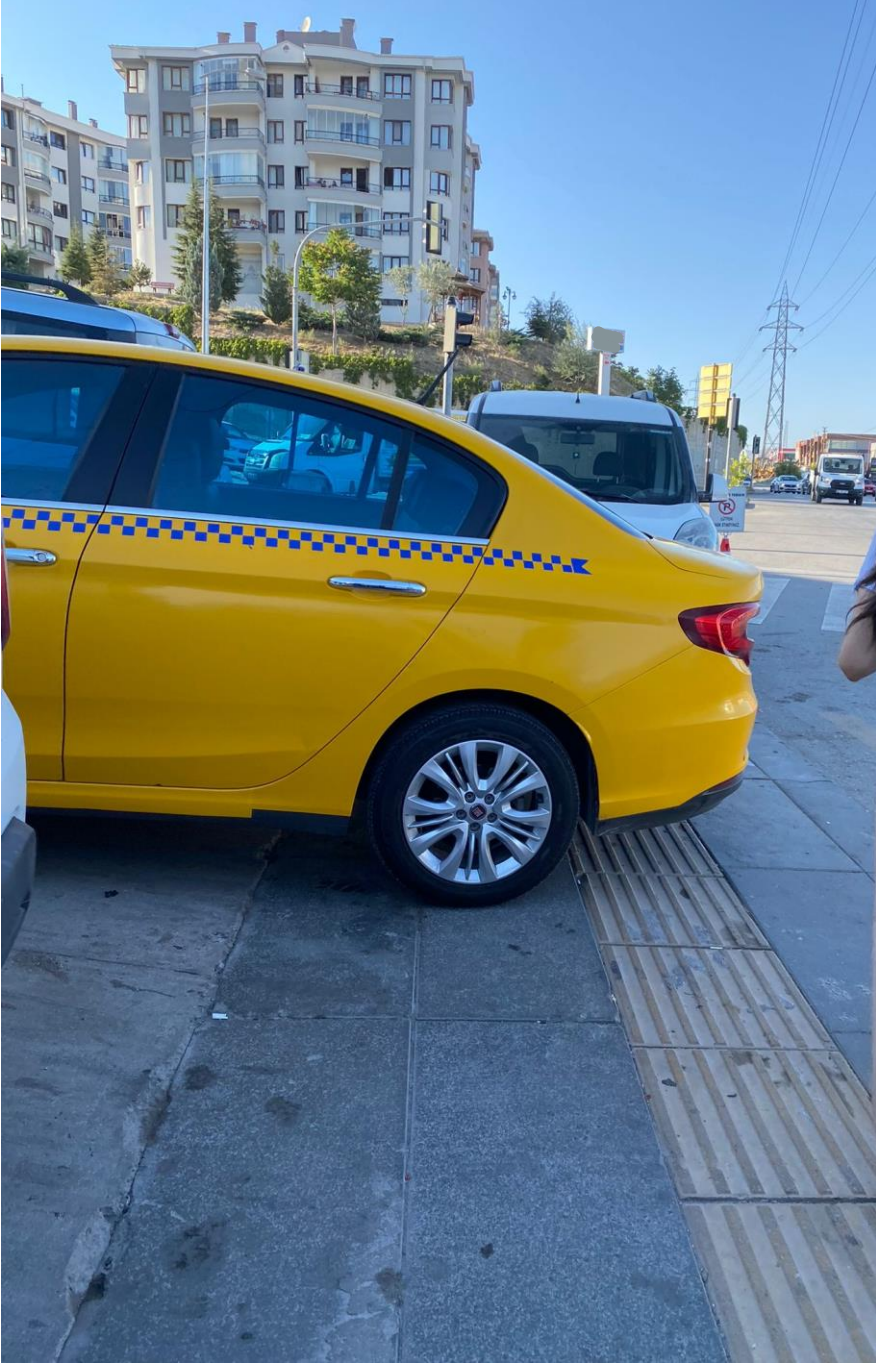
... ana caddeye çıkan bir kaldırım. Kaldırımda görüldüğü gibi zaten görme engellilerin şeritlerinin tam önünde yine bir direk var. Bu direk tüm mahalle boyunca her yerde var. Ve burası yine yokuş ve tam yanındaki cadde arabaların geçtiği cadde çok dar. Burada da yine engelliler için bir problem diye düşünüyorum.

22 yaş, erkek

... o rampa çıkmak için olan kaldırım da öyle bir yer yok yüksek orası yani burada gerek bebek arabaları olsun gerek engelli bireyler olsun arabalarını kullanıp oraya çıkmak için destek almaları gerekiyor yani yukarıda rampa var fakat aşağıda yok, kaldırım yüksek.

22 yaş, erkek

... arkadaki araba yaya geçidini engellemiş, öndeki arabada da sarı şeridi engellemiş. Tabii ikisi de kaldırımı engelliyor.

15 yaş, kadın

... ben yürüdüğümde o engelliler için yapılmış sarı şeritli yolun üstünde en az bir ve genelde iki üç arabanın kesinlikle park halinde olduğunu ... görüyorum.

20 yaş, kadın

Dokuz katılımcı kaldırımlara araçların park etme sorununu gündeme getirmiştir.

Sonra böyle uzun arabalarda kendi binalarının önüne park yapıyorlar. Park alanı var ama arabalar uzun olduğu için kaldırımı kapatıyor. Bundan da birçok örnek gördüm ...

15 yaş, kadın

Burada da yine oynayan çocukları göstermek istedim. Hemen görecekseniz asfaltta yine bozukluklar var. Direkler kaldırımları işgal ediyor. Arabalar zaten tamamıyla kaldırımında...

22 yaş, kadın

Yokuş olan yürüme alanları yedi katılımcı tarafından 10 ifadeyle dile getirilmiştir. Yokuş olması olumsuz bir özellik olarak değerlendirilmiştir. Özellikle yaşlılar ve yeti yitimi olan bireyler açısından zorluk oluşturulabileceği vurgulanmıştır.

... daha çok yolların dik olduğunu ya da işte erişilebilirliği etkileyebileceğini, hareket edilebilirliğinin etkileyebileceği sadece gençler için belki problem ve sorun teşkil etmeyebilir ama yaşlılar, engelli bireyler için yani marjinal grup için sorun teşkil edebileceğini düşündüm bu yüzden fotoğraflamak istedim. Ve sadece bu alan değil burası değil, bu mahallede birçok yerde bunu fark ettiğim için.

27 yaş, kadın

Eğimli alanlarda var olan merdiven, asansör gibi çözüm önerilerinden fotoğraflar getirilmiştir. Merdiven yapılması eğimli alanlarda kolaylaştırıcı olarak tanımlanmıştır. Ancak merdiven kullanımının yeti yitimi olan bireyler ya da çocuklar için zor olduğu belirtilmiştir. Merdivenin yanı sıra asansör de erişimde kolaylık sağlamaktadır.

Burası da yine bir hem spor alanı hem de burada şey göstermek istemiştım bu arkada uzunca bir şey var görüyor musunuz? Orası yatay asansör yani orası bayağı yüksek bir yerde işte aşağıdan insanların oraya ulaşmasını sağlayacak bir asansör orası da benim hoşuma gidiyor yani ulaşılabilir bir şey olduğu için konutlara ulaştırıyor insanları. Yoksa bayağı eğimli bir alan orası aslında.

21 yaş, kadın

... Burada da asansörü kolaylaştırıcı olarak kullanmak istedim. Onun için çektim daha doğrusu. Merdiven de aynı şekilde yukarıya çıkışı kolaylaştırıyor. Herhangi bir sorunu yok. O yüzden eklemek istedim.

25 yaş, kadın

Yürüyüş yollarının engelli bireylere uygun olmaması katılımcılar tarafından fotoğraflanmıştır. Yürüyüş alanlarında görme engelliler için sarı şerit olmaması, özellikle yaşlı bireyler ve engelli bireyler için zeminin uygun olmaması, tekerlekli sandalye için uygun olmayan yollar vurgulanmıştır.

Burada da aynı şekilde sarı yol yok ve o kapak çok yukarıdaydı. Engelli bireyler için zor bir yer ya da tekerlekli sandalyeyle geçen insanlar için.

15 yaş, kadın

Bu rampada bir engelli babası çıkarmaya çalışırken çok fazla zorlandı yani insanın yürümesi içinde biraz eğimli ve yani çıkarken böyle bir anda çıkıyorsun sonra tekrar kırılıyor ... hareketi zorlaştıran bir yerdi burası da.

21 yaş, kadın

Engellilere yönelik yürüme yolu olarak rampalı ve geniş yürüme yolları da fotoğraflanmıştır.

Bu da bir engelli rampası, bizim caddemizde bulunan. Onu çekmek istemiştim.

22 yaş, kadın

Mahallede bulunan yürüme olanaklarının bakımsız olduğuna ilişkin fotoğraflar getirilmiştir. Bu tür sorunların ulaşım amaçlı yürümeyi olumsuz olarak etkilediği belirtilmiştir.

... yüksek eğimli ve bence işlevsiz merdiveni olan bir yol, araç dışında ulaşımı zor ... parkına bu yüzden fotoğrafladım.

24 yaş, kadın

Üç katılımcı martının (elektrikli scooter) önemli bir kolaylaştırıcı olduğunu belirtmiştir. Martı hem hobi amaçlı hem de ulaşım amaçlı giderek artarak kullanılan, kolay ulaşılabilir olarak tanımlanmıştır. Ancak martının yürüme alışkanlığını azaltması da olumsuz bir taraf olarak vurgulanmıştır.

... çok fazla martı kullanılıyor. Bu da yürüme alışkanlığını azalttığını düşünüyorum. Yürüme alışkanlıklarını yitdiklerini düşünüyorum. O nedenle martı fotoğrafı da çektim.

23 yaş, erkek

Ben de martıyı çektim. Ama ben bunu bir kolaylaştırıcı gibi düşündüm. Ben hobi amaçlı da kullandım, ulaşım aracı olarak da kullandım. Biraz temiz hava almamızı sağlıyor. Dışarıya çıkmamıza imkân tanıyor diye düşünüyorum. O yüzden kolaylaştırıcı gibi düşündüm.

25 yaş, kadın

Yine martı ... daha merkezi yerlerde çok var bunlardan görüyoruz... çok fazla görmeye başladım ben bir senedir falan, hiç yoktu ama artık Keçiören'de de ara mahallelerde bile çok sık görebileceğimiz bir uygulamaya dönüştü bu da yani. Gençlerin aktif kullandığını görebiliyoruz bu şekilde.

21 yaş, kadın

3.2.2. Sosyal Etkileşim Boyutu

Yedi katılımcı tarafından yaşam alanlarında sosyal etkinliklerin yapıldığı alanlara ilişkin on fotoğraf getirilmiştir. Gençler, sosyal etkinlikler kapsamında sohbet etmek için oturma olanakları, kafe gibi işletmelerin olması, piknik etkinlikleri, kamp alanları ve konser alanlarından bahsetmişlerdir.

Burası da yine belediyeye yakın bir alan ... sanırım belediyeye başvuruluyor gençler burada gönüllü olarak şarkı söylüyorlar, konser veriyorlar insanlara akşamları falan. Bu meydanı o şekilde kullanıyorlar. O yüzden burada hareketli aslında, şu an boş halini çektim ama akşamları falan genelde işte gönüllü olarak belediye destekli olarak şarkı söyleyenler oluyor burada da gençler tarafından.

21 yaş, kadın

Yaşam alanlarında giysi dolabı ya da çocuk trafik parkı gibi uygulamaların toplumun farklı katmanlarının kent yaşamına dahil olmasını sağladığını gösteren fotoğraflar da katılımcılar tarafından getirilmiştir.

... burası da çocuk trafik parkı ... Çocuklara erken yaşta trafik eğitimi veriliyor. Daha henüz kullanıma başlanmadı... bu yıl sonu falan başlamayı düşünüyoruz. Burası da belediyeye ait ... çocuklarımıza trafik eğitimi veriliyor burada. Bence gayet çok güzel bir şey...

23 yaş, kadın

3.2.3. Güvenlik ve Sağlık Boyutu

Görüşmeler sırasında yedi katılımcı yaşam alanlarında güvensiz ortamlardan fotoğraf çekerek bu alanları yorumlamıştır. Güvensiz olarak yapılan tanımlamalar arasında binalar arasında olan boşlukların tehlike oluşturduğu belirtilmiştir.

Burası bizim yanımızdaki binanın hemen yanındaki bir boşluk. Burası aslında gece görünmüyor, öyle diyeyim size. Gece buraya girip düşenler olabiliyor. Bisikletiyle hızlı gelip duramayanlar olabiliyor. Sürekli, buraya düşenler çok fazla oluyor. Bu yüzden burayı çekmek istedim. Kaldırım falan da yok burada zaten. Koruma da yok. Direkt olarak tarlanın içine giriliyor buradan.

22 yaş, kadın

Yol kenarlarında kaldırım olmaması, araç trafiğinin yoğun olması, yollarda görüş alanının kısa olması gibi pek çok faktör belirtilerek yaşam alanlarının yürüme için güvenli olmadığı vurgulanmıştır. Ayrıca, bazı alanlarda yolların aniden bittiği belirtilmiştir.

Burası da şu şekilde, bu yol çok geniş ve kullanılabilir bir yol aslında. Çocuklarda çok fazla burada bisiklete biniyor, paten kayıyor ama yolun sağ tarafı 8-9 metrelik bir uçurum neredeyse ve aşağıda da yikıntılar var. Burada çok fazla kaza yaşanıyor, aşağıya kayıp düşmelerden dolayı ... yani burası tehlikeli aslında. Yolun diğer tarafında kaldırım var ve de kullanışlı, işlevsel bir kaldırım.

21 yaş, kadın

Yaşam alanı çevresindeki zeminin engebeli/kaygan olmasının yanı sıra kesici ve delici olan atıklar nedeniyle de tehlikeli olduğu ve bu nedenle yürüme ya da bisiklet için uygun olmadığını belirten fotoğraflar da gündeme getirilmiştir.

... çocuklarında oyun alanı ve de burası toprak alan olduğu için çok fazla kaygan bisikletle de buradan çok fazla düşmeler oluyor ve de şurada demirlerde açık durumda, beton zeminin üzerindeki demirlerde açık durumda onlar da çok tehlikeli.

21 yaş, kadın

Burası da yine tarla gibi bir yer. Ama çok fazla cam var, çivi var. Hemen yan tarafında büyük bir inşaat var ve inşaatın koruması yok. Burası da yine büyük bir tarla, o şekilde. Burada da genellikle böyle tehlikeli insanlar bulunduğu için buranın açıkçası kapatılması gerektiğini düşünüyorum ben.

22 yaş, kadın

... yolun 5-6 yerinde böyle oyuklar var. Bayağı bir derin aslında bunlar. Yağmur yağdığı için birazcık toprakla dolmuş. Buradan arabalar geçerken de zorlanıyor. Bisikletli geçse zaten direkt olarak düşer, sakatlanabilir. Yürüyen bir insan bile bunu fark etmeyip düşebilir. O yüzden böyle bir çevre sorunu gördüm. Çok fazla var bunlardan.

22 yaş, kadın

Görüşmeler sırasında sekiz katılımcı yaşam alanlarındaki inşaatla ilgili yıkıntı/atıklardan bahsetmiştir. İnşaat alanlarının yürüyüş yolunu kapattığı belirtilmiştir. İnşaat kalıntılarının/atıklarının yürümeyi ve bisiklet sürmeyi engellediği; bu atıkların araçlar tarafından fırlatılmasının yürüyen kişileri yaralayabileceği belirtilmiştir. İnşaat kalıntıları/atıkları yolda olabileceği gibi kaldırım üzerinde de gözlenmiştir. Ayrıca, bina yıkıntılarının kaldırılmamış olması da yürümeyi engellemektedir. Yol üzerinde tamir amaçlı yapılan işlemlerin de yürüyüş alanını kısıtladığı belirtilmiştir.

Burada da inşaat var ve kaldırımı tamamen kapatmışlar ve insanlar yola çıkarak tekrar devam ediyorlar. Hani mal indirme bindirme işlemi de hala devam ediyor bir yandan.

23 yaş, erkek

... Şu an yol yapımı ve de yanda inŐaatlar olduğu iÇin sokakta ők fazla kum ve taŐ parŐaları var. AraÇlar da ők hızlı geŐtiĐi iÇin Şu an burada yürüme olanağı ők fazla yok őkünkü ők fazla sıŐrama var taŐ sıŐramaları oluyor yanda yürüyen insanlara ve de tozdan dolayı ők fazla kullanılmıyor ama bu kısa süreli bir sorun sanırım őkzülebilir.

21 yaş, kadın

Çocuklar düzlük bir yer olduğu için burada oynuyorlar ama böyle binanın dışı yapılmıştı birkaç sene önce ve kalan kumlar, çimento torbaları falan hala burada. Mesela bisikletle gelip geçerken çocuklar için engel oluşan bir unsur olarak düşündüm o yüzden çekmek istedim.

22 yaş, kadın

Yine bu kaldırım da dar; bir kişinin yürümesi bile zor bir kaldırım yani sanki yapmış olmak için yapılmış gibi bir kaldırımdı. Bir de üstüne geçişi iyice kapatan çimento torbaları atılmış ve uzun süredir orada o torbalar hani.

22 yaş, kadın

... yine bir ara sokak. Beton dökümüşler. İnsanlar karşıdan karşıya geçerken yola geçmek zorunda gibi. Böyle tahtadan bir yol dizmişler.

23 yaş, erkek

Sekiz katılımcı yaşam alanlarındaki çöp görüntüleriyle ilgili 15 fotoğraf getirmiştir. Çöplere ilişkin görüntülerde kaldırımların kapanması, köpeklerin çöplere gelmesi, çöplerle birlikte kesici/delici atıkların olduğu belirtilmektedir. Çöplerin atıldığı yerlerde çöp kutularının olduğu da vurgulanarak, kentlilerin çöp kutusunu kullanmamaları da bir eleştiri olarak getirilmiştir. Boş alanlara atılan çöp yığınları fotoğraflanmış; bu alanların yeşil alan olarak yapılandırılmasının mümkün olduğu belirtilmiştir.

Burada yine farklı bir alan aslında yani mahallenin çok büyük bir alanı aslında bu şekilde boş alanlar ve üstünde bir sürü çöpler var ki şehir içi olduğu için yani yeşillik gayet güzel alanlar yapılabilir ama bomboş duruyor.

15 yaş, kadın

... çok işlek bir cadde aslında ama ... Burası çok geniş bir kaldırım aslında olumlu bir şey ama bu gündüz saatlerinde çektiğim halde bile çöpler bu şekildeyken akşam saatlerine kadar büyük ihtimalle o çöp daha fazla artacak ve hem arabaların geçişinde, park yapmasında, insanların geçişinde çok fazla engel olabileceğini düşündüğüm için yani bir eksiklik olarak gördüm bunu da.

21 yaş, kadın

Burası da kaldırım kenarında olan boş bir arazi aslında. Mahallemizde çok fazla böyle alan var ve burası çöple doldurulmuş ... Bu alanın yakınında bir çöp konteyneri var. Ama insanlar doğayı kirleterek hala boş bir alana atmaya devam ediyor. Plastikler doğada çok uzun süre kalarak yok olmuyor.

15 yaş, kadın

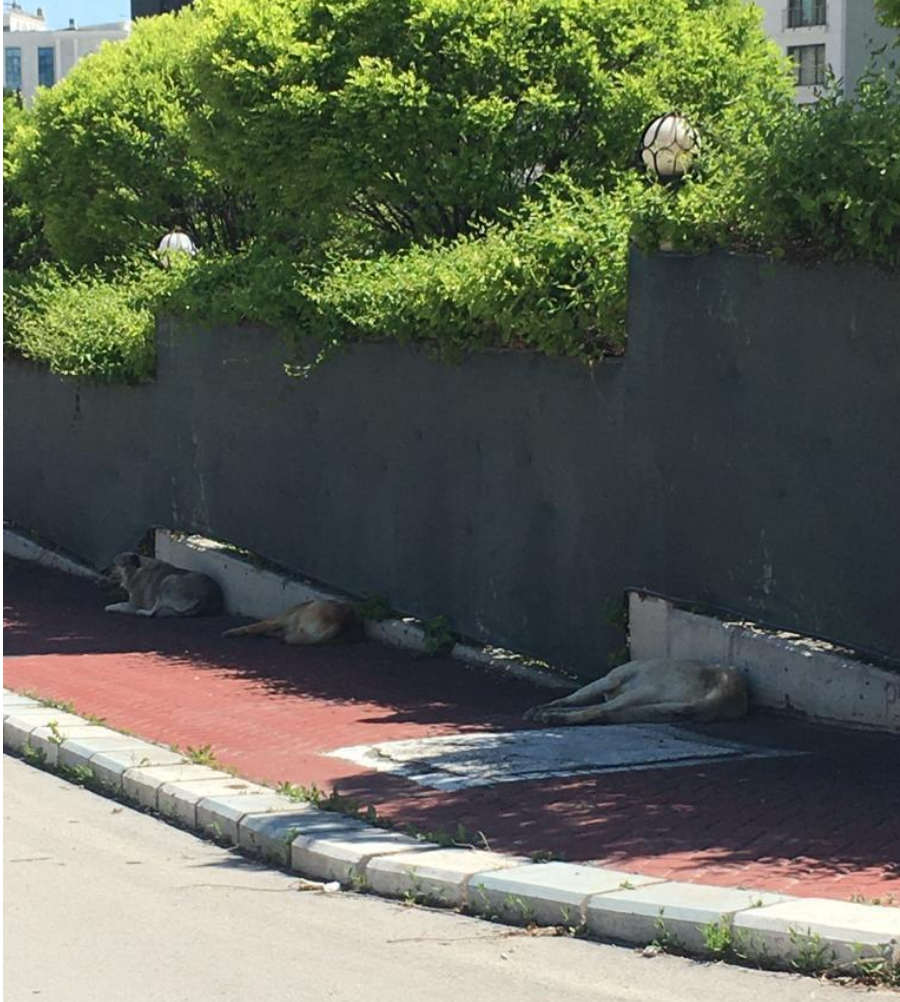

Bu da ... arasındaki kaldırım da özellikle akşam saatlerinde bu mağazaların da çöplerini çıkarttığına yürünemez bir hal alıyor açıkçası kaldırımlar yani sürekli bir çöp yığınları oluyor. Bu da hani yürüyüşümüze, yürüyüş esnasında görsel hem de fiziksel olarak bizi engelliyor açıkçası.

23 yaş, erkek

Sokakta yaşıyan köpeklere ilişkin fotoğraflar da getirilmiştir. Özellikle boş alanı fazla olan mahallelerde köpeklere mahalle sakinleri tarafından barınak yapılması ve bakılmasının söz konusu olduğu, ancak kişilerin dış ortam aktiviteleri sırasında bu köpeklerin rahatsızlık verdiği bir katılımcı tarafından belirtilmiştir. Kent içinde geceleri çöp alanlarına köpeklerin geldiği ve saldırma potansiyelinde oldukları belirtilmiştir.

... köpeklerin öğlen vaktinde yerde yattığı, çok gözükmüyor gölgede kalmışlar ama 3 tane köpeğin olduğu bir fotoğraf ... Ben bisiklet binerken de arkamdan koşuyorlar. Tabii onlara da hak vermek lazım. Onların da şeyi ama çekiniyorum.

16 yaş, erkek

Büyük ihtimal, burası çok karanlık oluyor akşamları ışıklandırma yetersiz zaten bir ışıklandırma yok halbuki bir caddenin üstü ve burada akşamları sokak hayvanları birikiyor yani onların alanı gibi bir yer oldu açıkçası. Akşam özellikle saat ondan sonra gelen çalışanlar buradaki köpeklerden çok şikayetçi çünkü saldırma potansiyelinde olan köpekler.

22 yaş, erkek

Kentsel yaşam alanlarında hayvanlara yönelik bazı olumlu uygulamaların olduğu belirtilmiş ve köpekler için su pınarı, kuşlar için yapılmış olan besi yerlerinden fotoğraflar arasında yer almıştır.

Bu da belediyenin yaptığı, köpekler için su pınarı. Parkın içinde 4-5 tane bulunuyor bunlardan köpekler, hayvanlar için. Su içebileceği iyi bir uygulama. Kuşlar da...

16 yaş, erkek

Sonrasında bu da işte kuşlara yem verilen bir yer. Bu da son 2-3 senedir çok fazla yaygınlaşmaya başladı. Burası da bir metro istasyonunun yanı. Bu benim şu yüzden hoşuma gidiyor işte insanlar öncesinde kuşlara yem vermek için ya da ekmek vermek için çok fazla hani etrafa saçılıyordu, yollara saçılıyordu bu tür şeyler ya da hani insanların geçişini engelleyecek derecede oluyordu kuşlar onları yerken sadece böyle küçük küçük alanlar olduğunda kuşlar oraya yöneliyor ve yolları engellemiyorlar, insanların geçişini engellemiyorlar onlara özel bir alan oluyor.

21 yaş, kadın

Yaşam alanlarının bakımsız olması iki katılımcı tarafından gündeme getirilmiştir. Bakımsızlık kapsamında boş alanların olması, zemin kalitesinin kötü olması, çevre kirliliğine ilişkin fotoğraflar gençler tarafından çekilmiştir.

... kentin içinde temiz olmayan dereler. Hemen konut alanlarının yakınında olması da hoş bir durum olmadığı için dikkat çekmek istedim. Bu da yine kirli bir dere. Bu yaz günlerinde de iyice rengi sıcaklığın etkisi, atılan atıkların etkisiyle de böyle değişik bir renk almış.

27 yaş, kadın

3.3. Gençlerin Gözünden Çözüm Önerileri

Fotoses/fotoyürüyüş çalışması sırasında yapılan görüşmelerde gençler, sorun alanlarına yönelik çözüm önerilerini dile getirmişlerdir.

Gençler yaşam alanlarında fiziksel aktivite olanaklarının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Gençlerin yaşam alanlarında fiziksel aktivite olanaklarının olmamasının yanı sıra gençlerin erişebildiği yerlerin çeşitliliğinin yetersiz olması, fiziksel aktivite olanaklarına mesafenin uzak olması, bu olanakların ücretli olması gibi engellerin de bulunduğu, yaşam alanlarındaki spor olanaklarının donanımının yetersiz olmasının da kullanımı azalttığı belirtilmektedir.

... Oturduğum siteye en yakın yürüyüş parkuru için ... tarafına gitmem gerekiyor ya da ... tarafına gitmem gerekiyor. Biri 5 km, biri 7 km mesafe uzaklıkta. Zaten yürüyüp gidene kadar insan yoruluyor ve hani yakınlarda çok fazla bence yürüyüş parkurları ya da park alanları benim açımdan pek yok. Bunun için ben de sitenin bahçesinde yürümeyi tercih ediyorum. O da beton. Ve yürüyüş parkuru olmadığı için belli bir süre sonra o da insanı dön dön sıkmakta oluyor. Bu yüzden çok fazla park, yürüyüş parkuru, spor aktiviteler, açısından yapılandırma bulunmamakta. Ben öyle düşünüyorum.

22 yaş, kadın

... benim evimin çevresinde yok mesela. ... tarafında var bahsettiğim tesisler. Benim evimden bir saatte gidiliyor. Ben herhangi bir spor aktivitesi için bir saat yol gidip bir saat yol gelsem bunun bana yorgunluğu çok daha fazla olacak mesela. Yürüme alanları, spor tesisleri. Benim evimin çevresindeki bütün fitness salonları vesaire bunlar hep paralı ve pahalı da artık. Gençler hani bunu aileden karşılıyor sonuçta özellikle lise çağındaki gençler ve bir noktaya kadar olabiliyor.

20 yaş, kadın

Spor dallarından ... futbol, voleybol oynamak için herhangi bir alan olduğunu ben düşünmüyorum. Sadece basketbol alanları var. Gördüğüm kadarıyla basketbol alanlarının da çoğu sınırlı. Sınırlıdan kastım da mekân olarak da hazır değil. İçerisinde her türlü eksiklikler var. Sahalar tam olarak, tam koşullu değil bence. Burada bazı basketbol sahalarının zeminleri de çok kötü ki bazılarında pota bile yok .... Futbol zaten ücretli, doğrudan. Herhangi ücretsiz bir tesis yok. Voleybol tesisi; herhangi birimiz zaten fotoğrafını bile çekmemiş ....

23 yaş, erkek

Gençlerin fizik aktiviteden ziyade sedanter yaşam tarzını tercih etmesinin bir sorun olduğu; gençlerin yaşam tarzının oluşmasında ailenin rolü gündeme gelmiştir.

Çünkü çok kısa hem yakınında da parklar var ya da işte artık enerjisizlik daha doğrusu gençlerde ya da en azından yaşlılarımda, özellikle lise çağında ortaokul çağındaki çocuklarda gördüğüm kadarıyla daha çok bir yerde oturup mesela kenarda bu park var onun harici diğer resimlerde de bu parka ait birkaç fotoğraf daha var. Banklarda oturup telefonda birbirlerine bir şey daha gösterme çok daha fazla ilgi çekici geliyor.

Ben şeye inanıyorum. Spor yapan hareketli yaşayan ailelerin ortamında yetişen çocuklarda yine o hareketli yaşama zaten adapte geliyor, uyum sağlıyor. Ama spor yapmayı hareketli olmayan aile ortamında büyüyen çocuklar, gençler o kadar kolay adapte olmuyor ya da o kadar önemli görmüyor.

20 yaş, kadın

Diğer taraftan gençlerin birlikte olduklarında sohbet etmeyi tercih etmeleri bir neden olarak gösterilmiştir.

Bence sosyal çevre engeliyle karşılaşıyorlar ... Çünkü insanlar kendilerini çok kötü etkiliyor bu konuda. Yani bir yere gidip bir spor yapmak yerine mesela birçok alan gösterdim size bunu kendi arkadaş çevremde ben de yaşıyorum mesela. Gidip hani gidelim şurada bir yarım saat spor yapalım demek yerine yarım saat bir çekirdek alalım, oturalım muhabbeti daha çok şey yapıyor. Ben mesela yürüyüşlerimi hep tek başıma yaparım. O alanları hep tek başıma kullanırım. Çünkü arkadaş çevresi olduğu zaman ister istemez biraz daha oturalım, sohbet edelim, muhabbet edelime geçiyor. Ben bunu gerçekten çevremde çok gözlemledim. Herkes için bu doğru değildir yüksek ihtimal ama benim çevremde gözlemlediğim bu.

20 yaş, kadın

Parklarda olan spor olanaklarının yetersiz olduğu, toplumun fiziksel aktivite yapması için daha fazla spor olanaklarının açılması gerektiği belirtilmiştir. Gençlerin yaşam alanlarında fiziksel aktivite olanaklarına ulaşabilmeleri için onlara özel finansal desteklerin artırılması çözüm önerisi olarak getirilmiştir.

Ben mesela böyle parklarda beş altı egzersiz aletiyle hareketli yaşama bu kadar teşvik edilebileceğine inanmıyorum. Çünkü dediğim gibi park ortamı sonuçta. Yine hani ışığı etkiliyor, insanlar etkiliyor, kalabalık etkiliyor. Ben biraz daha sistemli spor tesislerinin belediye tarafından açılması, hizmete sunulması taraftarıyım ...

20 yaş, kadın

Eğer bir öneri sunabilecek olsaydım bu konuyla alakalı. Gençlerin hem bu spor aktivitelerine hem sosyal aktivitelerine yani çok büyük bir meblağ değil ama lise öğrencilerine en azından belli bir şeyin üstündeki lise öğrencilerine, spor yapan lise öğrencilerine ne bileyim onun sınıflandırmasını tabii ki büyük şeyler daha iyi belirler ama bir ödenek çıkartılabilir mesela. Gençler en azından kendi imkanıyla o paranın sadece oraya harcanacağını biliyor. Bu onları çok daha motive edip teşvik edebilir.

20 yaş, kadın

... ücretsiz spor alanlarının artması da bence gençlerin hareketlenmesine yardımcı olabilir. Ücretsiz spor alanları ve aynı zaman da bu spora teşvik edecek ücretsiz kursların olması bence hem halkın bilinçlenmesinde hem de spora teşvik de çok faydalı olduğunu düşünüyorum ben.

22 yaş, kadın

Yaşam alanı ve park alanlarının gençlerin fiziksel aktivitesini artırmaya ve hizmetlerin sürdürülmesine yönelik olarak belediyelerin sorumlulukları özellikle vurgulanmıştır; ayrıca Gençlik ve Spor Bakanlığının da bu hizmetteki rolü belirtilmiştir. Belediyelerin de hizmet sunumunda katılımcılık yaklaşımının, hizmet kalitesini artıracığı vurgulanmıştır.

... Ek olarak şunu söyleyebilirim: burada biraz da belediyelere iş düşüyor bence. Çünkü sadece arttırılması değil aslında onun sağlam bir şekilde sürdürülmesi de önemli. O yüzden bakım onarımları düzenli yapılmalı. Güvenlik, varsa spor kompleksleri olan yerlere güvenlik konulabilir hem istihdam da sağlanmış olur böylece. Bunları önerebilirim.

25 yaş, kadın

... spor aktivitelerinin yapılması ya da belediyelerin yüzme havuzları var. Belli iki üç ilçeden sadece birinde var. Hani arttırılarak ve çeşitlendirilerek ya da kurslar açılarak belediyelerin, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı olarak geliştirme sağlanması gerekmekte bence.

22 yaş, kadın

... katılımcı yani belediyelerde katılımcılık son zamanlarda çok önemsenmeye başlandı. Yani taleplerle birlikte şekillenen çok fazla çalışma oldu biz de gördük.

22 yaş, kadın

Gençler sorun alanlarına yönelik çözüm önerilerini değerlendirirken kentsel yapılaşmanın fiziksel aktivite olanaklarının artırılmasının önemine; toplumsal farkındalık ve bireysel davranışların geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Parkların daha fazla yeşil alana sahip olması, yaşa uygun olanaklar sağlaması, fiziksel aktivite alanlarının artırılması da diğer öneriler olarak belirtilmiştir.

Ben kendi açımdan söylemem gerekirse bence parkların daha çok yeşil olması ve yeşil yolların çoğalması gerektiğini düşünüyorum.

22 yaş, kadın

Bence park alanı değil de ayrı bir spor alanı yapılabilir gençlere yönelik. İçine voleybolu da koyarlar, basketbolu da futbolu da veya başka spor faaliyetlerini de. Yürüyüş parkurunu koyabilirler. Gençlere yönelik yapılması bence daha uygun olabilir. Herkesin kullanabileceği gibi değil de daha çok gençler için.

22 yaş, kadın

Gençlerin talep ettiği ancak taleplerinin karşılanmadığına ilişkin görüşler de bulunmaktadır.

Bence talep edenlerde sıkıntı yok. Yani bence bizler talep ediyoruz ama işte buna yönetimler, belediyelerin biraz daha bu konuda duyarlı davranması gerektiğini düşünüyorum.

21 yaş, kadın

Gençler kentsel doku, planlama ve yarattığı sorunları da dile getirmişlerdir. Kentlerde yapılaşmanın çok yoğun olduğu, kent dokusunun eski ve yeni kısımlarının birbiriyle uyumsuz yapılanma oluşturduğu belirtilirken, bu durumun özellikle ruhsal sağlık üzerinde olumsuz etkisi olduğu belirtilmektedir. Kentlerde görüntü kirliliğinden bahsedilmiş, özellikle çöp alanları üzerinde durulmuştur; hatta çöp ayrıştırmaya ilişkin olanakların olmaması da bir eksiklik olarak belirtilmiştir.

... kendi ruhsal anlamda rahatsız eden kent dokusu olarak dikkatimi çekti çünkü bu yüksek binalar yeni yapıldı birkaç sene içinde. Ama şu binalar daha ben doğmadan önce bile vardı, 25-30 yıllık binalar. Böyle çok yeni ve eski kent dokusunu bir arada olması insanı bence ruhen rahatsız ediyor yani ben rahatsız oluyorum.

22 yaş, kadın

... ana caddelerde çöp konteynerlerini topladılar kötü bir görüntü oluşturduğu için şu an sadece gece 12 civarında topluyorlar çöpleri ama şu anki görüntü o konteynerlerin eski görüntüsünden çok daha kötü. Çünkü insanlar konteynerin içine atması gerekirken çöpü direk çöpe attıkları, sokağa bıraktıkları için çok daha kötü bir görüntü oluyor. Bu aslında düzenleme için yapılan bir şeydi ama şu an çok kötü bir duruma yol açtı bence, bu konteynerlerin kaldırılmış olması. Ve de şu şekilde atık çöp toplama alanları da çok fazla yok ... bu kullanılmış yağ alanlarının toplanması için herhangi bir tesis yok ya da çöplerin ayrıştırılması için herhangi bir şey yok, farklı bölümler yok. Cam şişe kutuları çok fazla yok mesela ...

21 yaş, kadın

Gençler, kentsel alanda yürünebilirlik ile ilgili sorunlar olduğu ve çözülmesi gerektiğini belirtmiştir.

... Kaldırımlar çok kötüydü. Bizim bu mahallenin orada bir yol var neredeyse 4 tarafı yol ve ışık yoktu çok sıkıntılı bir yoldu. Belediyeye başvurduk ve çok sonradan ışık taktılar oraya. Yani biraz öteliyorlar gibi geliyor. Biz ne kadar istesek ve bildirsek de biraz geç oluyor gibi.

15 yaş, kadın

... binalar çok fazla ileri geride. Yani tam bir düzen üzerinde olan binalar yok bundan dolayı da yolu çok inişli çıkışlı olduğu için kaldırım mecburen bu şekilde yapılıyor da olabilir. Diğer türlü bunun tamamen binaların yıkılıp yeniden yapılması gereken bir çözüm olabilir. Kaldırım sorunu gerçekten büyük bir sorun, bir çözüm üretilebilir.

21 yaş, kadın

Yani Ankara'nın topografyasından kaynaklı da eğimli bir yapısı var, buna müsait bir yapısı var mı yok mu bu da irdelenmeli. Onun dışında bu sel olaylarına gidildiğinde bu sel, taşkınlar, olaylar, bu kaldırım konumlanması bunun için kentin yıkılıp baştan yapılması gerekiyor o yüzden dediğiniz gibi kaldırımlar nasıl düzenlenebilir belki ticari alanlarla konuşulabilir o önüne yığılan noktalar düzeltilebilir. En yapılabilirliği yüksek olan bence de bu.

24 yaş, kadın

Kent yapısı içinde mahallelerin sosyoekonomik düzeylerinin sunulan olanakları da etkilediği bir katılımcı tarafından belirtilmiştir.

... ben biraz daha üst ölçekten bakınca görülen bir şeyi fark ettim aslında hani hepimizin çalıştığı alanlar...aslında bence sosyoekonomik yapıda biraz aşağı seviyeye doğru gittiği için sadece bakım olarak bakmak değil de insanların spor aletlerine nasıl baktığı ile alakalı ... fotoğraflarına baktığımızda güzel işte tesisler, insanlar spor yapıyor ama ... gittiğimizde mesela ... fotoğraflarına işte diyor ki akşamları تنها oluyor burada içki içen insanlar oluyor ve aileler, çocuklar gelemiyor. Biraz aslında sosyoekonomik yapı ile alakalı diye düşünüyorum bu halkın bilinçsiz olmasıyla yani spor aletlerinin amaç dışı kullanımı da var bunun içerisinde daha sonra tabii ki belediye yönetimleri de bu konuda önemli. İşte bir ... parkının güzelliği ile ... bir parkın güzelliği aynı olmuyor çünkü hem yerleşmiş bir düzeni var hem de bakım sıklığı bence daha farklı yani bu konuda bir özetleme yapabilirim açıkçası ben.

23 yaş, erkek

Son cümle olarak...

Ben de şunu ekleyebilirim. Gençlerin daha çok böyle aktivitelerde yer alması için öncelikle teşvik olması lazım ve buna yönelik alanların oluşturulması lazım. Bu da aslında tek bir kişinin ya da kişilerin isteyeceği bir şey değil biraz da yerel yönetime ve merkezi yönetimlerin çabalarıyla da olabilecek bir şey. Evet istiyoruz, talep ediyoruz. Nüfusu da fazla olan bir ülkeyiz, genç nüfusu. Bu sebeple biraz daha ekonomik durum yani bunların da göz ardı edilmemesi gerekiyor. Belki basit şeyler yapılabilir evet ücretsiz ama genel olarak yapılan çalışmalar ya da yapılan tesisler gençleri teşvik etmeye yönelik değil yani daha çok özel oluyor.

27 yaş, kadın

4. Sonuç ve Öneriler

Sağlığın korunması ve geliştirilmesinde, bireylerin sağlıklı davranışlara sahip olmalarının yanı sıra yaşanılan çevrenin destekleyici olması istenmektedir. Destekleyici çevre hem bireylerin sağlıklı davranışları sergilemesine olanak verirken hem de bireylerin sağlığını tehdit eden faktörlerden korunmasını sağlamaktadır. Bireylerin sağlıklı beslenmeleri, fiziksel olarak aktif olmaları ve olumsuz alışkanlıklardan uzak durmaları özellikle bulaşıcı olmayan hastalıklardan korunmaları açısından önemli olmaktadır. Sağlıklı yaşam tarzının gelişmesi çocukluktan itibaren başlamakta olup, erişkin yaşama geçişte hızlı büyüme ve gelişmenin gözlemlendiği ergenlik ve gençlik döneminde, kentsel yaşam alanlarıyla olan etkileşimleri önemli boyuta gelmektedir.

TÜBİTAK 1003 kapsamında desteklenen “Yaşam Çevreleri Sağlık Göstergeleri ve Yaşam Kalitesi İlişkisi: Sağlıklı Kentler İçin Toplum Katılımlı Bir Model Önerisi” proje kapsamında gençlerin kentte park alanları ve yaşam alanlarında fiziksel aktivite olanaklarını fotoses/fotoyürüyüş yöntemleri ile değerlendirdikleri bu niteliksel araştırmada gençler tarafından öne çıkarılan konular aşağıda sunulmuştur.

Parkların kullanımı

Gençler parklarda fiziksel aktivite olanaklarında özellikle yürüyüş olanaklarını ön plana çıkarmışlardır. Yürüyüş yollarının bakımlı olması, yeşil alan içinde olması ve park kullanıcılarının kurallara uyması önemsenmiştir. Parklarda yer alan spor aktivitelerine ilişkin olanaklar daha az olduğu ve bakım sorunları gündeme getirilmiştir. Parklarda yeti yitimi olan bireylere yönelik olanaklar da olumlu olarak yorumlanmıştır. Park alanlarında gençlere yönelik fiziksel aktivite olanaklarının yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Parklarda aydınlatma ve temizlik açısından hem olumlu hem de olumsuz fotoğraflar getirilmiştir. Araştırmanın pandemi döneminde yapılması nedeniyle, parklarda genellikle kalabalık kullanım olduğu ve park alanlarının yetersizliği ön plana çıkarılmıştır. Park konumlarının yaşam alanına yakın olması, ferah olması park kullanıcıların ruhsal sağlığına iyi geldiği belirtilmiştir.

Parkların yeşil olması özellikle ağaçlık olması ön plana çıkarılmıştır. Parklarda ağaçlık alanların çok farklı fotoğraflarda kullanım amacının farklılaştığı belirtilmiştir. Parklarda oturma alanlarının olması, tekerlekli sandalye ile kullanım olanaklarının olması önemsenmiştir. Eğilimli olan arazilerde olan parklarda merdiven gibi kolaylaştırıcıların olması, parklarda su ve tuvalet olanakları gençlerin dikkatini çeken konular olmuştur.

Yaşam alanları

Gençler yaşam alanlarındaki özellikle ücretsiz spor alanlarının önemini vurgulamışlardır. Bazı spor alanlarının ücretlerinden dolayı kullanılmasının çok güç olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle de gençlere yönelik yapılandırılmış spor alanları olmadığı durumlarda, bazı boş ya da yeşil alanlarda kendi olanaklarını kullanarak spor yaptıkları belirtilmiştir. Yaşam alanlarında var olan bazı spor alanlarının (okul gibi) ise o yerleşim bölgesinde oturanların kullanımına açılmaması da vurgulanmıştır. Site tarzı yerleşim birimlerinin spor olanaklarının olması da bir avantaj olarak öne çıkmıştır.

Kentsel yaşam alanlarında bisiklet sürme açısından büyük farklılıklar olduğu dile getirilmiştir. Bazı mahallelerde bisiklet kullanmayı özendiren bisiklet yolları gibi olanaklardan bahsedilirken; bazı mahallelerde güvensiz alanlarda bisiklet kullanımına ilişkin fotoğraflar getirilmiştir.

Yürünebilirlik konusunda ise geniş ve ferah kaldırımlara ilişkin örnekler oldukça arka planda kalmıştır; gençler tarafından dar, zemini düz olmayan, direk, ağaç ya da dükkanların malzemeleri, araç parkları gibi yürümeyi engelleyen pek çok engelden bahsedilmiştir. Kaldırımların görme yetisi kaybı olan bireylere ilişkin sarı şeritlerinin ihlali ya da bakımsız olmalarını gösteren fotoğraflar getirilmiştir. Yolların yokuş olması bir sorun olarak fotoğraflanırken, merdivenler bir kolaylaştırıcı olarak getirilmiştir.

Katılımcılar, yürümeyi azaltan ancak yakın mesafede ulaşımda ekonomik olarak değerlendirilen “martı” ları da gündeme getirmişlerdir.

Kentlerde oturma ve sohbet olanaklarının olması olumlu olarak vurgulanmıştır.

Yaşam alanlarında güvenlik ve sağlıkla ilgili ağırlıklı olarak olumsuz özelliklere ilişkin fotoğraflar getirilmiştir. Ayrıca, köpeklerin bir tehdit oluşturduğu söylenmiştir; ancak kuş ve köpeklerin beslenmesine ilişkin olumlu olanaklar da fotoğraflanmıştır.

Gençlerin çözüm önerileri

Gençler arasında gençlerin fiziksel aktivite yapmamalarının temelinde parklarda ve yaşam alanlarında yetersiz olanaklar olması düşünülmektedir. Fiziksel aktivite olanaklarının uzak olması ya da yetersiz donanımda olması belirtilmektedir. Çözüm önerisi olarak ise gençlere yönelik “ücretsiz fiziksel aktivite olanaklarının” sunulmasını talep etmektedirler. Belediyelerin sorumlulukları olduğu, Gençlik ve Spor Bakanlığının da bu olanakların sunumunda yer alması belirtilmiştir.

Sonuç olarak; parklarda ve yaşam alanlarında gençlere y6nelik fiziksel aktivite olanakları yetersizdir. Parkların d6zenlenmesi genel topluma y6nelik olup, yerleşkenin y6netimine bağlı olarak bakımlı ya da bakımsız olduğuna ilişkin farklı boyutlarda fotoğraflar getirilmiştir. Bulgular, yaşam alanlarının 6zellikle y6r6nebilirlik açısından olumsuz 6zelliklere sahip olduğunu; ayrıca g6venlik, nitelikli tasarım ve sağlık açısından sorunlar olduğunu d6ř6nd6rmektedir. Yerel y6netimlerin, gençlerin katılımıyla park ve yaşam alanlarında fiziksel aktivite olanaklarını artırması ve yaşam alanlarının y6r6nebilir, g6venli, kaliteli ve sağlıklı olması açısından m6dahaleler geliştirmesi gerekmektedir.

5. Kaynaklar

1. Basic documents: forty-ninth edition (including amendments adopted up to 31 May 2019). Geneva: World Health Organization; 2020. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
2. Park K. Park's Textbook of Preventive and Social Medicine. 23rd edition; 2015.
3. Tulchinsky T.H. and Varavikova E.A. The New Public Health. Third Edition: Academic Press.; 2014.
4. Öztekin Z. Temel Sağlık Hizmetleri 1978-2018: Trakya Üniversitesi Matbaası; 2018.
5. Sağlık Bakanlığı. Sağlıkın Teşviki ve Geliştirilmesine Yönelik Dönüm Noktaları Global Konferanslardan Bildiriler: Anıl Matbaacılık; 2011.
6. WHO. Urban Health-Activities 2021 [31.10.2021]. Available from: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/environment-and-health/urban-health/activities>.
7. World Health Organization. Ten threats to global health in 2019: WHO; 2019 [09.03.2023]. Available from: <https://www.who.int/news-room/spotlight/ten-threats-to-global-health-in-2019>.
8. World Health Organization. Urban health: WHO; [09.03.2023]. Available from: https://www.who.int/health-topics/urban-health#tab=tab_1.
9. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. Sürdürülebilir Kalkınma Hakkında Temel Bilgiler [02.04.2023]. Available from: <http://www.surdurulebilirlik.gov.tr/temel-tanimlar/>.
10. UN. We can end poverty Millennium Development Goals and Beyond 2015 2021 [02.04.2023]. Available from: <https://www.un.org/millenniumgoals/>.
11. Poulain T, Sobek C, Ludwig J, Igel U, Grande G, Ott V, et al. Associations of Green Spaces and Streets in the Living Environment with Outdoor Activity, Media Use, Overweight/Obesity and Emotional Wellbeing in Children and Adolescents. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020;17(17):6321.
12. Roberts LT, Stein CH, Tompsett CJ. Youth views of community needs: A photovoice collaboration. Children and Youth Services Review. 2022;139.

- 13.Frech A. Healthy Behavior Trajectories between Adolescence and Young Adulthood. Adv Life Course Res. 2012;17(2):59-68.
- 14.TRANG NHHD, HONG TK, VAN DER PLOEG HP, HARDY LL, KELLY PJ, DIBLEY MJ. Longitudinal Physical Activity Changes in Adolescents: Ho Chi Minh City Youth Cohort. Medicine & Science in Sports & Exercise. 2012;44(8):1481-9.
- 15.World Health Organization. Adolescent and young adult health: WHO; 2022 [Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescents-health-risks-and-solutions>].
- 16.Centers for Disease Control and Prevention. Health Benefits of Physical Activity for Children: CDC; 2021 [09.03.2023]. Available from: <https://www.cdc.gov/physicalactivity/basics/adults/health-benefits-of-physical-activity-for-children.html>.
- 17.World Health Organization. Physical activity- Key facts: WHO; 2022 [09.03.2023]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/physical-activity>.
- 18.World Health Organization. Physical activity: WHO; [09.03.2023]. Available from: https://www.who.int/health-topics/physical-activity#tab=tab_1.
- 19.T.C. Sağlık Bakanlığı. Ülkemizde Durum [03.03.2023]. Available from: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/fiziksel-aktivite/ulkemizde-durum.html>.
- 20.T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Aile Okulu Projesi Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite. 2023.
- 21.“Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması (TBSA), T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Yayın No:1132, Ankara 2019”
- 22.Reyes-Riveros R, Altamirano A, De La Barrera F, Rozas-Vásquez D, Vieli L, Meli P. Linking public urban green spaces and human well-being: A systematic review. Urban Forestry & Urban Greening. 2021; 61:127105.
- 23.Ye T, Yu P, Wen B, Yang Z, Huang W, Guo Y, et al. Greenspace and health outcomes in children and adolescents: A systematic review. Environmental Pollution. 2022; 314:120193.
- 24.Wolf KL, Lam ST, McKeen JK, Richardson GRA, van den Bosch M, Bardekjian AC. Urban Trees and Human Health: A Scoping Review. Int J Environ Res Public Health. 2020;17(12).

25. Watson KB, Harris CD, Carlson SA, Dorn JM, Fulton JE. Disparities in Adolescents' Residence in Neighborhoods Supportive of Physical Activity- United States, 2011-2012. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep.* 2016;65(23):598-601.
26. Zhang Y, van Dijk T, Wagenaar C. How the Built Environment Promotes Residents' Physical Activity: The Importance of a Holistic People-Centered Perspective. *Int J Environ Res Public Health.* 2022;19(9).
27. WHO Regional Office for Europe. Urban design for health: inspiration for the use of urban design to promote physical activity and healthy diets in the WHO European Region Copenhagen2022 [Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.].
28. Sallis JF, Cerin E, Conway TL, Adams MA, Frank LD, Pratt M, et al. Physical activity in relation to urban environments in 14 cities worldwide: a cross-sectional study. *Lancet.* 2016;387(10034):2207-17.
29. Muszyński M. The image of old age emerging from place personalization in older adults' dwellings. *J Aging Stud.* 2022; 63:101075.
30. Evans-Agnew RA, Postma J, Dinglasan-Panlilio J, Yuwen W, Reyes D, Denney S, et al. "Is It Good or Bad for the Air?" Latino and Asian Pacific Islander Youth-Led Messaging and Action for Environmental Justice Through Photovoice. *Health Promot Pract.* 2022;23(2):305-16.
31. Teti M, Myroniuk T. Image to Action: Past Success, Ongoing Questions, and New Horizons for Photovoice Exhibits. *Health Promot Pract.* 2022;23(2):262-6.
32. Seitz CM, Orsini MM. Thirty Years of Implementing the Photovoice Method: Insights From a Review of Reviews. *Health Promot Pract.* 2022;23(2):281-8.
33. Kile M. Uncovering Social Issues Through Photovoice: A Comprehensive Methodology. *Herd.* 2022;15(1):29-35.
34. Breny JM, McMorrow SL. Research Engagement in a Virtual World: Strategies for Maintaining the Power and Impact of Photovoice Research Online. *Health Promot Pract.* 2022;23(2):235-40.

6. Ekler

Ek 1. Katılımcı Listesi

Aybüke Kaplan

Berat Takır

Berfin Kesen

Elif Saygı

Hamza Enes Sünbül

Hilal Çağla Yardımcı

Hülya Erman

Işıl Sevgi Yılmaz

Mert Üçer

Merve Aymelek

Merve Gülsün

Nazlı Hilal Okatan

Rıfat Mert Akbulut

Saadet Gökmen

Sena Aluç

Sevdenur Yalın

Şeyma Nur Ergin

Tansu Çağla Tekin

Zeynep Atakan

